

Smjernice za izračun cijena djela **dizajna**

Smjernice
za izračun
cijena djela
dizajna

Hrvatsko dizajnersko društvo
Zagreb, 2016.

Impresum

NAKLADNIK
HDD – Hrvatsko dizajnersko društvo,
Zagreb, Boškovićeve 18

ZA IZDAVAČA
Ivana Borovnjak

GLAVNA UREDNICA
Zlatka Salopek

IZVRŠNA UREDNICA
Cvijeta Senta

DIZAJN I PRIJELOM
Lana Grahek

LEKTURA
Ksenija Žakula

TISAK
Kerschoffset

NAKLADA
100 komada

MJESTO I GODINA IZDANJA
Zagreb, 2016.

ISBN
978-953-6778-14-0

CIP zapis dostupan je u računalnome
katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem
000925712.

Smjernice za izračun cijena djela dizajna

Predgovor **5**

Uvod **7**

Smjernice za izračun cijena djela dizajna vizualnih komunikacija **17**

Smjernice za izračun cijena djela industrijskog / produkt dizajna **45**

Smjernice za izračun cijena djela modnog / odjevnog dizajna **65**

Predgovor

ZLATKA SALOPEK

Smjernice za izračun cijena djela dizajna nastale su kao odgovor na svakodnevne upite za olakšanjem načina vrednovanja i procjene cijene usluga dizajna. Ta potreba ne dolazi samo od dizajnera, već i od državnih institucija (ministarstava, agencija i sudova) te klijenata. Uz to se takav dokument nameće kao jedan od temeljnih koraka prema uređenom tržištu koje omogućuje nametanje dampinških cijena i obezvređivanje autorskog rada.

Rad na izradi *Smjernica* započeo je prije više od deset godina, a prethodio mu je *Cjenik* Hrvatske autorske agencije koji je dugo vremena bio jedini standard za procjenu cijena dizajna. Kroz godine rada na *Smjernicama* konzultiran je čitav niz sličnih dokumenata iz drugih zemalja, svaki sa različitim pristupom problematici. Spomenimo ovdje samo neke: smjernice udruženja austrijskih dizajnera Design Austria, nizozemskih dizajnera Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers, španjolskih dizajnera Asociación de Directores de Arte y Diseñadores Gráficos, slovenskih dizajnera Društvo oblikovalcev Slovenije te *Calculator*, alat za procjenu cijena dizajna koji svojim članovima preporučuje Ico-D.

U posljednjoj se fazi rad na *Smjernicama* uglavnom odvijao u obliku ekspertnih radnih skupina fokusiranih na pojedine segmente cjenika, uz konzultacije s pravnim stručnjacima, no taj rad ne bi bio moguć da kvalitetna i temeljita osnova ovog dokumenta nije bila postavljena godinama ranije, na čemu zahvaljujemo svim kolegicama i kolegama koji su sudjelovali u radu na ovom projektu.

Budući da se sama dizajnerska profesija, neposredan kontekst u kojem se ona razvija, kao i uvjeti u kojima djelujemo kao dizajneri, rapidno mijenjaju, ovaj dokument nikako nije definitivan, i u nekim svojim segmentima vjerojatno nije savršen. Kako bi ostao trajno referentan, bit će ga potrebno periodično u tom smislu ažurirati, korigirati i upotpunjavati ovisno o aktualnom trenutku dizajnerske profesije, ali uvijek zadržavajući visoke strukovne standarde, štiteći interese dizajnerske zajednice, i vodeći računa da on mora voditi stimulativnom okruženju za dizajnersko djelovanje. Bez obzira što je primarno nastao u okviru Hrvatskog dizajnerskog društva, ovaj dokument ne bi imao težinu koju ima da se inicijativi nije pridružila i druga krovna strukovna udruga koja u svom sastavu u velikom broju okuplja dizajnere - Hrvatska udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (ULUPUH). U tom smislu, vrijednosti i standardi koje *Smjernice* pokušavaju uspostaviti, zajedničke su.

Na kraju, želimo posebno zahvaliti brojnim profesionalcima čiji su autoritet, stručnosti i iskustvo, te nezanemariv trud i strpljenje, bili neprocjenjivi u njegovoj izradi: Mario Aničić, Sanja Artuković, Željko Borčić, Stipe Brčić, Davor Bruketa, Lana Cavar, Vanja Cuculić, Nenad Dogan, Ivan Doroghy, Damir Gamulin Gamba, Gordana Golik, Andrea Hercog,

Marko Koržinek, Neven Kovačić, Dejan Kršić, Branimir Lazanja, Nataša Mihaljčićin, Branko Marsić, Željka Modrušan-Ranogajec, Mladen Orešić, Ira Payer, Sanja Petek, Zrinka Penava Dogan, Nikola Radeljković, Marko Rašić, Igor Stanišljević, Marko Šesnić, Goran Martin Štimac, Goran Turković, Vedrana Vrabec, Narcisa Vukojević i drugi.

Uvod

‘Smjernice za izračun cijena djela dizajna’ (u daljnjem tekstu: Smjernice) dio su nastojanja da se olakša procjena cijene usluge te one određuju način vrednovanja i obračunavanja cijena usluga dizajna. Smjernice su zasnovane na Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima¹ (ZAPSP), temeljnom propisu Republike Hrvatske kojim se uređuje pravo autora na njihovim djelima iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja, pa tako i na djelima dizajna, koja su predmet Smjernica.

Cijene navedene u Smjernicama predstavljaju minimalne vrijednosti koje se preporučuju članovima Hrvatskog dizajnerskog društva (HDD) i Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (ULUPUH) za određivanje autorskih naknada za djela dizajna.

Budući da se Smjernice odnose na tri segmenta dizajna – modni / odjevni, dizajn vizualnih komunikacija i industrijski / produkt dizajn – neki od naputaka su zajednički, ali se neki naputci i ponavljaju, jer će čitatelj i korisnik Smjernica vjerojatno posegnuti za onim dijelom ovoga teksta koji mu je potreban, ovisno u koji segment dizajna ulazi njegova narudžba.

Napominjemo da smo u Smjernicama kod označavanja identiteta osoba koje su akteri u procesu narudžbe i izrade djela dizajna koristili muški rod radi lakše čitljivosti teksta, te se oni odnose i na ženski rod.

¹ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14. Pročišćena verzija teksta Zakona dostupna je na: <http://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>

Temeljni pojmovi

Izraz 'dizajner' odnosi se na članove i članice Hrvatskog dizajnerskog društva (HDD) i Hrvatske udruge likovnih umjetnika i primijenjenih umjetnosti (ULUPUH) bez obzira na to obavljaju li svoju djelatnost kao samostalni dizajneri, vode vlastite tvrtke ili se bave svojom djelatnošću u suradnji ili partnerstvu s institucijama ili osobama koje nisu članovi HDD-a ili ULUPUH-a.

Izraz 'djelo dizajna' obuhvaća sâm dizajnerski proces kao i vidljiv rezultat tog procesa, odnosno, u smislu Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, izjednačen je s pojmom 'autorsko djelo' (koje sadržava sva neprenosiva i komercijalno iskoristiva prava), dok se termin 'dizajn' koristi samo kao oznaka procesa.

Izraz 'autor' označava fizičku osobu koja je stvorila autorsko djelo dizajna te kojoj na osnovi stvorenog djela pripada autorsko pravo.

Izrazi 'original' i 'djelo' odnose se na dizajnerske projekte bez obzira na to jesu li prezentirani, odnosno isporučeni, u idejnoj ili izvedbenoj fazi. To se jednako odnosi na dizajnerske projekte koji su prezentirani ili isporučeni u digitalnom obliku, kao i na one u materijalnom obliku (ispisi, crteži, makete, modeli, prototipovi, vizualizacije i dr.).

'Proizvodnjom' se smatra svaka metoda reprodukcije ili izrade autorskog djela koja je u skladu s izvedbenim projektom dizajnera.

'Promidžbom' se smatra svako reproduciranje djela dizajna s namjerom promidžbe proizvoda ili klijenta.

IZNOSI

Iznosi u Smjernicama izraženi su u bodovima. Minimalna vrijednost jednog boda iznosi kunsku protuvrijednost jednog eura, po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke, na dan sklapanja ugovora ili izdavanja računa.

Dizajner, odnosno dizajnerska tvrtka, može u skladu sa svojim referencijama, iskustvom, specijalizacijom ili dr. odrediti kao vrijednost boda vrijednost veću od protuvrijednosti jednoga eura (npr. 10 kn, 15 kn itd.).

Iznosi navedeni u Smjernicama su neto iznosi.

UMANJENJE CIJENA DJELA DIZAJNA

Korisnicima koji djela dizajna koriste u neprofitne svrhe (npr. u kulturne, znanstvene, odgojno-obrazovne, zdravstvene, humanitarne, sportske, vjerske i druge svrhe) naknada se može umanjiti do 50%.

Za ugovore u vrijednosti od najmanje 20 000 bodova (s razdobljem realizacije narudžbe djela dizajna unutar jedne godine) moguće je umanjiti ukupnu cijenu za najviše 20% (rabat).

Korisnicima koji djela dizajna koriste u okviru humanitarnih akcija općeg društvenog interesa, naknada se može umanjiti do 100%.

UVEĆANJE CIJENA DJELA DIZAJNA

Ako korisnik zahtijeva realizaciju projekta u vrlo kratkom roku, autor / nositelj prava ima pravo na povećanu naknadu do 100%. Realno vrijeme potrebno za izradu pojedinog djela dizajna utvrđuje autor prema složenosti i parametrima zadanim projektom zadatkom.

Proces suradnje s dizajnerom

Modeli angažiranja dizajnera su: izravno ugovaranje, pozivni natječaj i javni natječaj.

Svaki proces suradnje s dizajnerom sastoji se od nekoliko koraka uobičajenih u profesionalnoj praksi:

- Naručitelj stupa u kontakt s dizajnerom, objašnjava mu svoje potrebe te definira (sam ili u suradnji s dizajnerom) projektni zadatak, obujam narudžbe i rokove izvedbe.
- Dizajner daje ponudu temeljenu na definiranom obujmu posla, s jasno određenim rokovima, fazama naplate i brojem ponuđenih idejnih rješenja (uobičajeno je jedno do tri rješenja).
- Nakon pismenog prihvaćanja ponude od strane naručitelja, dvije strane sklapaju i potpisuju ugovor.
- Naručitelj isporučuje dizajneru sve potrebne podatke, dokumente, slikovne i tekstualne materijale potrebne za rad na projektu.
- Dizajner u dogovorenom roku predstavlja idejni projekt. Idejni projekt sadrži temeljni koncept, osnovnu ideju djela te prikaz karakterističnih situacija i osnovnih smjernica za izradu izvedbenog projekta.
- Nakon pismenog odobrenja idejnog rješenja dizajner pristupa izvedbenom rješenju te ga prezentira naručitelju u dogovorenom roku. Izvedbeni projekt uključuje razradu temeljnog koncepta i u području dizajna vizualnih komunikacija dizajn s konkretnim (slikovnim i tekstualnim) sadržajem. Izvedbeni projekt ne uključuje pripremu za tisak ili drugu vrstu proizvodnje.
- Nakon pismenog odobrenja izvedbenog rješenja dizajner radi pripremu djela za proizvodnju.
- Naručitelj po završetku dizajnerova posla isplaćuje posljednju fazu honorara. Naručitelj ne dobiva pravo korištenja djela dizajna dok cjelokupni honorar nije isplaćen.

Uvjeti suradnje s dizajnerom

Dogovor o angažiranju dizajnera, odnosno o narudžbi dizajnerskih usluga, treba popratiti pismenim dokazom (autorsko-pravnim ugovorom), uz jasno definiranje uvjeta suradnje.

Dizajnerske usluge mogu uključivati izradu projektnog zadatka, idejnog i izvedbenog projekta, savjetovanje, prisustvovanje sastancima ili sudjelovanje u drugim skupovima, odnosno bilo koju kombinaciju navedenog.

U slučaju da dva ili više dizajnera rade kao konkurenti na istome poslu, oni moraju biti obaviješteni o tome. Dizajneri imaju pravo znati imena svojih konkurenata.

AUTORSKO PRAVO I PRAVO ISKORIŠTAVANJA AUTORSKOG DJELA

Autorsko pravo sadržava moralna prava autora, imovinska i druga prava autora, a traje za života autora i 70 godina nakon njegove smrti.

Autorsko pravo je neprenosivo, međutim prenosivo je pravo korištenja autorskog djela. Druga osoba (korisnik) može upotrebljavati autorsko djelo samo na temelju ugovora kojim se definira svrha upotrebe, vrijeme korištenja, područje korištenja te opseg korištenja i kojim se prenosi pravo korištenja autorskog djela. Pravo korištenja može biti zasnovano kao isključivo ili kao neisključivo pravo te kao ograničeno ili neograničeno vremenski, prostorno i količinski.

Osim kada je ugovorom drukčije uređeno, autor prenosi prava na iskorištavanje djela u ograničene svrhe i u ograničenom opsegu – u zemlji nastanka djela i samo za prvu nakladu. Prije planiranja daljnje uporabe djela ili tiskanja novih izdanja potrebno je od autora djela zatražiti pristanak. Autor zadržava sva prava koja nisu izrijekom navedena u ugovoru.

Neograničeni prijenos prava korištenja omogućuje naručitelju neograničeno pravo korištenja djela u neograničenom broju izdanja.

Naručitelj ne smije pravo na korištenje djela prenijeti na treću stranu bez autorova pristanka, osim kada se takav prijenos vrši u sklopu promjene vlasništva nad tvrtkom ili dijelom tvrtke. Autor čak i tada ima pravo uložiti veto na prijenos prava, ako smatra da bi mu takav prijenos mogao narušiti ugled.

IMOVINSKO PRAVO AUTORA

Osim kada je ugovorom drukčije uređeno, svi materijali iz radne faze dizajnerskog projekta ostaju u vlasništvu autora i moraju mu biti vraćeni

neoštećeni. U slučaju oštećenja, naručitelj je dužan platiti troškove popravka ili zamjene u skladu s prirodom štete.

Ako ugovorom nije drukčije određeno, dizajnerski se rad do predaje dizajnerskog projekta mora tretirati kao poslovna tajna.

IZMJENE, ISPRAVCI I PRILAGODBE

Dizajnerski projekt ne smije se mijenjati, ispravljati niti prilagođavati bez pristanka autora te je za sve intervencije potrebno pribaviti autorovo dopuštenje u pisanom obliku. Autor pri tome zadržava pravo pregledati i odobriti takvo izmijenjeno djelo.

STANDARDI PROIZVODNJE I KONTROLA PROIZVODNOG PROCESA

Dizajner ima pravo očekivati zadovoljavajuću kvalitetu proizvodnje svojeg autorskog djela te primjenu najpogodnije metode proizvodnje, uz pravo nadziranja proizvodnog procesa.

Po izradi probnog otiska ili prototipa, proces proizvodnje smije se nastaviti tek nakon odobrenja autora, što znači da dizajner ima pravo zabraniti objavljivanje svojega djela ako je ono tehnički izvedeno na loš ili neprimjeren način.

Nije dozvoljeno proizvoditi dizajnerski rad na način koji nije definirao autor (npr. u drugim bojama, materijalima, tehnikama i dr.). Takva se promjena smatra preinakom autorskog djela za koju je potrebno imati izričito autorovo dopuštenje u pisanom obliku.

BESPLATNI PRIMJERCIMA

Dizajner ima pravo na barem 10 besplatnih proizvedenih uzoraka svojeg djela, odnosno na barem jedan besplatan uzorak u slučaju ograničenih naklada. To se ne odnosi na proizvode velike vrijednosti i na proizvode čiji je karakter takav da se zahtjev za besplatnim primjercima dizajna ne bi mogao smatrati razumnim.

Autor ima pravo uzorke koristiti u svrhu vlastite promocije.

PROMIDŽBA AUTORSKOG DJELA

Promidžba dizajnerskog projekta treba uključivati pune podatke o autorstvu, uvijek kada je to prikladno, a osobito u priopćenjima za javnost, medijskim objavama u reklamne svrhe te na izložbama i natječajima.

Dizajner ima pravo koristiti svoje djelo ili reprodukciju svojeg djela u svrhu promidžbe, oglašavanja ili izlaganja nakon ugovorenog datuma objave.

PLAĆANJE

Računi se podnose po završetku posla ili u međufazama, prema dogovoru s naručiteljem. Računi dospijevaju na naplatu odmah nakon ispostavljanja. Ovo se jednako odnosi i na djela dizajna koje je naručitelj naručio, ali nije upotrijebio ili proizveo.

Plaćanjem naknade za grube skice i pripremni rad naručitelj ne stječe vlasničko pravo niti pravo na iskorištavanje.

U slučaju da klijent izmijeni ili proširi originalne zahtjeve (vezane uz obim ili vremensko trajanje projekta), dizajner ima pravo na dodatnu naknadu u razmjeru s dodatnim poslom.

TANTIJEVI

U određenim su slučajevima tantijemi primjereniji oblik naknade od fiksne cijene ili obračuna satnice. Plaćanje naknade u obliku tantijema vezuje dizajnerovu ukupnu naknadu uz uspjeh dizajnerskog rješenja i smanjuje iznos početne naknade. Ta početna naknada treba biti određena i ugovorena tako da pokriva dizajnerove troškove, isključujući dobit, i kao takva se smatra predujmom tantijema. Tantijemi se mogu odrediti kao postotak proizvodne, maloprodajne ili veleprodajne cijene objavljenog djela, ili po primjerku djela, a u skladu s ugovorom.

RAZNI TROŠKOVI

Dizajner ima pravo potraživati naknadu troškova na koje je klijent pristao ugovorom, uključujući putne troškove, hotelski smještaj, izdatke u gotovini, međunarodne telefonske razgovore, tipografske troškove, troškove izrade maketa i dr.

U slučaju da dizajner u dogovoru s naručiteljem koristi profesionalne usluge treće strane, takve se usluge naplaćuju posebno, i to u njihovu punom iznosu, odnosno iznosu uvećanom za ugovorom definirani postotak.

OTKAZIVANJE UGOVORA ILI PROJEKTA I OBEŠTEĆENJE

Po otkazivanju dogovora prije isteka roka, dizajner ima pravo na pravičnu financijsku naknadu za pružene usluge u smislu vremena, truda i troškova te za sve obaveze koje je preuzeo, a koje su proizašle iz originalnog zadatka.

Ako naručitelj otkaže narudžbu u fazi idejnog projekta iz razloga za koje dizajner nije odgovoran ili ako klijent reducira opseg zadatka, obavezan je nadoknaditi honorar za idejni projekt uključujući do tada stvorene troškove dodatnih usluga. Dizajner također ima pravo ispostaviti račun odštete za neiskorišteni kapacitet posla i štete koje su time nastale. Ako naručitelj ne prihvati prezentirani idejni projekt, obeštećenje iznosi punu cijenu idejnog projekta (za rubrike u Smjernicama u kojima nije posebno izražena cijena idejnog projekta obeštećenje iznosi 60% pojedine cijene dizajna), bez naknade za korištenje.

Ako naručitelj otkaže narudžbu u fazi izrade izvedbenog projekta, obeštećenje iznosi punu cijenu dizajna za dovršeni dio projekta (uključujući dotad stvorene troškove dodatnih usluga), bez naknade za korištenje.

Dizajner ima pravo odstupiti od ugovora ako mu naručitelj grubo povrijedi profesionalni integritet ili ako je u zaostatku s plaćanjem honorara. To pretpostavlja najavu povlačenja i stavljanje naknadnog roka plaćanja koji nije duži od četiri tjedna. Pravo povlačenja postoji i u postupku stečaja naručitelja. U oba slučaja dizajneru pripada novčana naknada honorara za sve započete radove, kao i do tada napravljene troškove usluga.

REGISTRACIJA DIZAJNA

U slučaju kada je poželjno registrirati dizajnersko rješenje, poput uzorka ili zaštitnog znaka, i kada su prava na iskorištavanje prenesena na klijenta, autor je dužan surađivati pri podnošenju zahtjeva za registraciju. Troškove registracije snosi klijent.

Obaveze i prava dizajnera

- dizajner ima obavezu posao obaviti brižljivo i savjesno. Za posljedice grubog nemara odgovara financijski do visine svog honorara, bez poreza
- dizajner je obavezan stvarati djela koja su korisna za komunikaciju poslodavca i koja odgovaraju medijskim i tehničkim zahtjevima proizvodnje
- dizajner ima pravo angažirati suradnika ili koautora za izvođenje uže specijaliziranih poslova
- dizajner ima pravo angažirati suradnika koji će raditi s njim na dizajnu i zastupati ga, ali ima odgovornost prema naručitelju za rad i djelo tog suradnika
- dizajner ima pravo na informaciju o opsegu korištenja njegova djela
- dizajner ima pravo potpisivati svoje djelo i na druge se načine identificirati kao autor
- dizajner se obvezuje savjesno držati termina predaje
- dizajner ne smije trećoj osobi učiniti dostupnim dokumente naručitelja koji su mu dani na korištenje. Ova se obaveza proteže i na suradnike dizajnera
- dizajner se obvezuje čuvati radne i finalne dokumente jednu godinu nakon proizvodnje djela
- dizajner ne odgovara za točnost i pravnu dostupnost materijala koje je dobio od naručitelja
- dizajner je obavezan upozoriti naručitelja ako je koristio tuđa autorska djela za koja nema prava na korištenje, ali nije odgovoran ako naručitelj objavi rad s istima usprkos njegovu upozorenju
- dizajner nije odgovoran za pogreške u proizvedenom djelu, ako je naručitelj pregledao i odobrio djelo prije proizvodnje
- dizajner nije odgovoran za kvalitetu proizvodnje ako se ne slaže s odabirom proizvođača ili ako mu nije omogućeno nadziranje proizvodnje.

Obaveze i prava naručitelja

- naručitelj se brine za to da svi dokumenti i okolnosti koje su neophodne za optimalno ispunjavanje zadatka na vrijeme i u potpunosti učini dostupnima dizajneru. Ako kasni s predajom istih, dizajner ne mora poštivati prethodno dogovoreni termin završetka posla
- obaveza naručitelja je da ima pravo na korištenje svih materijala (u slučaju dizajna vizualnih komunikacija: slikovnih ili tekstualnih) koje predaje dizajneru
- naručitelj je obavezan brinuti se da djelo dizajnera bude korišteno prema odredbama ugovora samo za predviđeni cilj i u dogovorenom opsegu
- naručitelj nema prava na korištenje autorskog djela dok nije podmirio sva plaćanja ugovorena s dizajnerom
- ako naručitelj nije ujedno i korisnik djela dizajna, on ima obavezu prenijeti prava na korištenje na konačnog naručitelja i obavijestiti o tome dizajnera; međutim, zadržava obavezu plaćanja i omogućavanja kvalitetnog rada dizajneru
- naručitelj je dužan imenovati osobu ili osobe koje su ovlaštene davati upute dizajneru u ime naručitelja
- naručitelj je dužan izvijestiti dizajnera ako na ponuđenom projektu već surađuje s drugim dizajnerom
- naručitelj nema pravo na 'otvorene datoteke²', ako nije drugačije ugovoreno
- naručitelj ima pravo ukazati na nedostatke i zahtijevati njihovo ispravljanje u razumnom roku.

² Otvorene datoteke su dokumenti u koje se može intervenirati. Primjer otvorene datoteke je prijelom knjige u formatu indd. ili ai. Primjer zatvorene datoteke je .pdf zaštićen lozinkom.

Smjernice za izračun cijena djela dizajna vizualnih komunikacija

Upute za izračunavanje cijena djela dizajna vizualnih komunikacija	19
Vizualni identitet	22
Jednostavne aplikacije vizualnog identiteta	24
Informativna i promotivna sredstva	26
Oglašavanje	28
Promotivni proizvodi i suveniri	30
Ambalaža i oprema proizvoda	32
Prostorne intervencije i sustavi (postavi i oprema izložbi, sajmovi, dućana)	34
Prostorne intervencije i sustavi (sustav usmjeravanja, signalizacija)	36
Knjige i nosači zvuka, slike i/ili teksta	38
Tiskovine	40
Vrijednosni papiri, kovanice	42
Dodatne usluge	44

Upute za izračunavanje cijena djela dizajna vizualnih komunikacija

NAČIN IZRAČUNAVANJA CIJENA

Ukupna cijena pojedinog djela dizajna vizualnih komunikacija (bez dodatnih usluga i troškova) sastoji se od zbroja dva dijela:

- cijene dizajna i
- naknade za korištenje.

Cijena dizajna pojedinog djela dizajna vizualnih komunikacija jednaka je za sve narudžbe i uključuje razvojni proces u dvije faze:

- idejni projekt (temeljni koncept, izgled karakterističnih stranica i dr.)
- izvedbeni projekt (razrada temeljnog koncepta i dizajn s konkretnim sadržajem).

U Smjernicama za jednostavnije zadatke nije posebno izražena cijena idejnog i izvedbenog projekta. Unutar pojedinačne cijene dizajna odnos idejnog i izvedbenog projekta iznosi 60:40%.

U slučaju složenijih / opsežnijih zadataka u Smjernicama je posebno izražena cijena idejnog, a posebno izvedbenog projekta po pojedinim elementima čije se cijene zbrajaju (npr. knjiga, brošura, skupina ambalaže, serija plakata i dr.). Za pojedine izvedbene projekte čiji je opseg varijabilan izražena je cijena jediničnog elementa (npr. prijelom po stranici za brošure). Budući da je prerada djela dizajna ponekad zahtjevnija od stvaranja novog djela, u Smjernicama je cijena redizajna jednaka cijeni dizajna. Samo u pojedinim slučajevima, kada se uistinu radi o jednostavnom zadatku, dizajner može odobriti popust koji je u skladu s realnim opsegom zadatka.

Naknada za korištenje izračunava se množenjem cijene dizajna odgovarajućim faktorima te se dodaje cijeni dizajna.

Visina naknade za korištenje djela dizajna vizualnih komunikacija ovisi o:

- vremenu (trajanju) korištenja
- području korištenja
- opsegu korištenja.

Formula za izračunavanje cijene pojedinog djela dizajna vizualnih komunikacija:

$$A + (A \times B \times C \times D)$$

A – dizajn (cijene navedene u tabelama)

B – vrijeme/trajanje korištenja (do godinu dana, do 5 godina, do 15 godina ili neograničeno)

C – područje korištenja (lokalno, nacionalno, regionalno, područje Europe ili neograničeno)

D – opseg korištenja (mali, srednji, velik ili neograničen)

VRIJEME KORIŠTENJA

Ograničeno vrijeme korištenja

Podrazumijeva definirani period (od jedne, 5 ili 15 godina), što je u autorskom ugovoru definirano kao datum predaje izvedbenog projekta.

Neograničeno vrijeme korištenja

Naručitelju se ustupa trajno pravo korištenja djela dizajna vizualnih komunikacija (npr. u slučaju ponovljenih izdanja nije potrebno obnavljati autorsko-pravni ugovor).

PODRUČJE KORIŠTENJA

Područje korištenja je zemljopisni prostor na kojem naručitelj namjerava koristiti određeno djelo dizajna.

Lokalno područje korištenja

Podrazumijeva korištenje djela dizajna na nivou određenog grada ili županije.

Nacionalno područje korištenja

Podrazumijeva korištenje djela dizajna u Republici Hrvatskoj.

Regionalno područje korištenja

Podrazumijeva korištenje djela dizajna u susjednim zemljama, odnosno iskorištavanje određenog djela dizajna na najviše šest tržišta, koji brojem stanovnika ne prelaze broj stanovnika navedenih tržišta za više od 20%.

Europsko područje korištenja

Podrazumijeva korištenje djela dizajna na zemljopisnom području Europe (ne samo Europske Unije).

OPSEG KORIŠTENJA

Zbog specifičnosti pojedinih područja dizajna vizualnih komunikacija u Smjernicama se kriterij za definiranje opsega korištenja djela dizajna razlikuje za pojedina poglavlja: npr. za publikacije, plakate i ambalažu kriterij definiranja opsega je naklada, za vizualni identitet poduzeća ili proizvoda kriterij je veličina gospodarskog subjekta.

Vizualni identitet

Dizajn sustava vizualnog identiteta podrazumijeva prijedlog i definiranje, odnosno idejni i izvedbeni projekt osnovnih grafičkih standarda: znaka i/ili logotipa, karakterističnih boja i tipografije te ostalih elemenata koji čine dio sustava vizualne identifikacije. Dizajner na temelju projektnog zadatka određuje je li sustav jednostavan ili složen. Primjer složenog sustava vizualnog identiteta je arhitektura znaka / logotipa u slučaju kada postoje ekstenzije osnovnog logotipa, jezične mutacije logotipa ili slogana, definiranje slikovnog izraza te neke druge situacije u kojima projektni zadatak zahtijeva detaljniju razradu osnovnih grafičkih standarda.

Izvedbeni projekt vizualnog identiteta uključuje izradu osnovnog priručnika za uporabu vizualnog identiteta (digitalni zapis) s prikazom vizualnih konstanti (znak / logotip u različitim situacijama, odnosi znaka i logotipa, smanjenja, sustav boja i tipografije i dr.) te osnovnim smjernicama za primjenu vizualnog identiteta. Definicija tipografije ne uključuje pravo korištenja pojedinog pisma.

Izvedbeni projekt ne uključuje aplikacije vizualnog identiteta, odnosno dizajn pojedinačnih sredstava komunikacije kao što su tiskanice, promotivni materijali, transportna sredstva, signalizacija itd.

Izrada opsežnog priručnika za uporabu vizualnog identiteta (knjige standarda) naručuje se i naplaćuje posebno, po cijeni dizajna brošure / kataloga (Informativna i promotivna sredstva), a za svaku pojedinu aplikaciju vizualnog identiteta sadržanu u knjizi standarda naplaćuje se idejni projekt (ako cijena idejnog projekta nije posebno izražena, ona iznosi 60% pojedine stavke).

	A
Vizualni identitet – jednostavni sustav IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	1 680
Vizualni identitet – složeni sustav IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	2 800
Znak i/ili logotip IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	1 000
Redizajn znaka i/ili logotipa IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	1 000
Podlogotip, izvedenica iz osnovnog znaka i/ili logotipa IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	450

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

OPSEG KORIŠTENJA

Opseg (veličina) gospodarskih subjekata (pravne i fizičke osobe)

Veličina gospodarskih subjekata određena je na temelju Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva³ i Zakona o računovodstvu⁴. Gospodarski subjekti (pravne i fizičke osobe) dijele se na mikro gospodarske subjekte, male gospodarske subjekte, srednje gospodarske subjekte i velike gospodarske subjekte.

Mali opseg korištenja – mikro gospodarski subjekt

Karakteristika: prosječno godišnje do 10 zaposlenika.

Srednji opseg korištenja – mali gospodarski subjekt

Karakteristike: prosječno godišnje do 50 zaposlenika, ukupna aktiva do 27 milijuna kuna i godišnji prihod do 54 milijuna kuna.

Veliki opseg korištenja – srednji gospodarski subjekt

Karakteristike: prosječno godišnje do 250 zaposlenika, ukupna aktiva do 108 milijuna kuna i godišnji prihod do 216 milijuna kuna.

Neograničeni opseg korištenja – veliki gospodarski subjekt

Karakteristike: prosječno godišnje više od 250 zaposlenika, ukupna aktiva viša od 108 milijuna kuna i godišnji prihod viši od 216 milijuna kuna. Osim velikih obveznika primjene Zakona o računovodstvu, velikim obveznicima smatraju se i:

- sve banke, stambene štedionice, društva za osiguranje, leasing društva, društva za upravljanje investicijskim fondovima i investicijski fondovi s pravnom osobnošću, društva za upravljanje investicijskim fondovima i zasebna imovina bez pravne osobnosti kojom upravljaju, društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima i zasebna imovina bez pravne osobnosti kojom upravljaju, društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima i zasebna imovina bez pravne osobnosti kojom upravljaju, mirovinska osiguravajuća društva,
- svi obveznici koji izrađuju konsolidirane financijske izvještaje sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI)
- svi drugi obveznici iz djelokruga nadležnosti nadzornih institucija iz članka 15. stavka 5. Zakona o računovodstvu.

3 Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13. Pročišćena verzija teksta Zakona dostupna je na: <http://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva>

4 Zakon o računovodstvu, NN 109/07, 54/13, 121/14. Pročišćena verzija teksta Zakona dostupna je na: <http://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-računovodstvu>

Jednostavne aplikacije vizualnog identiteta

Preduvjet za dizajn aplikacija su prethodno definirani osnovni grafički standardi vizualnog identiteta.

Primjer omotnica izvedenih iz osnovne su omotnice različitih formata s aplikacijom identičnom osnovnoj.

Posjetnica izvedena iz osnovne podrazumijeva mutaciju imena i osobnih podataka.

Primjeri navedenih obrazaca su predložak za faks, račun, dostavnicu ili narudžbenicu.

	A
Listovni papir (memorandum) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120
Listovni papir – nastavak IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	40
Omotnica (osnovna), aplikacija na postojeću IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	60
Omotnica (izvedena iz osnovne), aplikacija na postojeću IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	40
Omotnica, originalan dizajn IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	150
Pečat IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	60
Posjetnica (osnovna) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120
Posjetnica (izvedena iz osnovne) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	60
Potpis za e-mail korespondenciju IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	60
Grupa obrazaca (minimalno 5) IDEJNI PROJEKT	250
Jedinični obrazac unutar grupe IZVEDBENI PROJEKT	60
Pojedinačni obrazac IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120
Mapa IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	240
Korice registratora IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	160
Vrećica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	180
Pozivnica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	180
Transparent/zastava IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	180
Akreditacijska kartica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120

Blok IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120
Elektronička prezentacija (do 4 karakteristične stranice) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	240
Grupa prijevoznih sredstava IDEJNI PROJEKT	600
Pojedinačno prijevozno sredstvo unutar grupe IZVEDBENI PROJEKT	300
Pojedinačno prijevozno sredstvo IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	600
Jednostavna aplikacija na pojedini proizvod IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	60
Natpis na objektu IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	130
Oznaka na vratima IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	80

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg korištenja odnosi se na veličinu gospodarskog subjekta – naručitelja (detaljnije u poglavlju Vizualni identitet).

Informativna i promotivna sredstva

Informativna i promotivna sredstva podrazumijevaju brošure, kataloge i godišnje izvještaje. U cijenu dizajna nije uključen urednički posao, kreativni nadzor, nadzor fotografiranja, istraživanje i dr., kao niti troškovi fotografije, ilustracije te pisanja tekstova.

Ovi predlošci služe i za obračun cijena materijala vezanih uz turizam i ugostiteljstvo (npr. jelovnik, vinska karta, cjenik pića i dr.).

	A
Letak, 1–2 stranice IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	240
Deplijan, do 4 stranice IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
Brošura, do 8 stranica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	600
Čestitka/pozivnica, složeni dizajn IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
Mapa, složeni dizajn IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
Vrećica, složeni dizajn IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
Brošura, katalog, više od 8 stranica (jednostavno rješenje) IDEJNI PROJEKT	520
Brošura, katalog, više od 8 stranica (složeno rješenje) IDEJNI PROJEKT	840
Korice/naslovna stranica IZVEDBENO RJEŠENJE	120
Stranica jednostavnog prijeloma IZVEDBENI PROJEKT	10
Stranica složenog prijeloma IZVEDBENI PROJEKT	20
Seriya plakata IDEJNI PROJEKT	840
Plakat unutar serije, do formata B0 IZVEDBENI PROJEKT	300
Pojedinačni plakat, do formata B0 IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	800
Direktna pošta (<i>Direct mailing</i>) IDEJNI PROJEKT	840
Direktna pošta (<i>Direct mailing</i>) IZVEDBENI PROJEKT – izračunava se prema cijeni pojedine aplikacije	—

Grupa prijevoznih sredstava, idejni projekt	1.200
Pojedino prijevozno sredstvo unutar grupe IZVEDBENI PROJEKT	600
Pojedinačno prijevozno sredstvo IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	1.200
Tabela	30
Grafikon, dijagram, shema – jednostavno rješenje	60
Grafikon, dijagram, shema – složeno rješenje	190

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg (naklade) za letke, brošure, kataloge, godišnja izvješća, direct mail

mali – do 500 komada
srednji – do 1 000 komada
veliki – do 3 000 komada
neograničeni – više od 3 000 komada

Opseg korištenja (naklade) za plakate

mali – do 50 komada
srednji – do 500 komada
veliki – do 2 000 komada
neograničeni – više od 2 000 komada

Opseg korištenja (broj vozila) za prijevozna sredstva

mali – do 5 vozila
srednji – do 15 vozila
veliki – do 50 vozila
neograničeni – više od 50 komada

Oglašavanje

U cijenu dizajna nije uključen urednički posao, kreativni nadzor, nadzor fotografiranja, istraživanje i dr., kao niti troškovi fotografije, ilustracije te pisanje tekstova (naslova, slogana i sl.).

Riječ 'aplikacija' ovdje označava jedno sredstvo komunikacije (npr. plakat, *billboard*, televizijski oglas, itd.). U slučaju izrade kampanje ne naplaćuje se ponovno idejni projekt za pojedinu vrstu aplikacije, već samo idejni projekt kampanje (ako se npr. kampanja sastoji od serije oglasa te serije plakata, naplaćuje se idejni projekt kampanje za dvije vrste aplikacija, izvedbeni projekt za svaki oglas unutar serije te izvedbeni projekt za svaki plakat unutar serije).

Kampanja koja se sastoji od samo jedne vrste aplikacije (npr. serija oglasa ili serija *billboarda*) naplaćuje se po cijenama navedenima za određenu vrstu aplikacije.

U idejni projekt kampanje mogu se uvrstiti i aplikacije koje nisu navedene u ovom poglavlju.

Stručan (tehnički) oglas je primjerice objava natječaja, rezultata nagradne igre i sl.

KAMPANJA	A
Kampanja – 2 vrste aplikacija IDEJNI PROJEKT	1020
Kampanja – 3 vrste aplikacija IDEJNI PROJEKT	1360
Kampanja – 4 vrste aplikacija IDEJNI PROJEKT	1700
Kampanja – 5 i više vrsta aplikacija IDEJNI PROJEKT	2040
OGLAS	A
Serija oglasa IDEJNI PROJEKT	650
Oglas unutar serije, neovisno o formatu IZVEDBENI PROJEKT	160
Pojedinačni oglas, neovisno o formatu IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	440
Stručni (tehnički) pojedinačni oglas, neovisno o formatu IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	160
Prerada oglasa za drugu tiskovinu IZVEDBENI PROJEKT	50
PLAKAT	A
Serija plakata iste kategorije, koncept IDEJNI PROJEKT	840
Plakat unutar serije, do formata B0 IZVEDBENI PROJEKT	300
<i>Billboard</i> unutar serije IZVEDBENI PROJEKT	300
<i>Megaboard</i> unutar serije IZVEDBENI PROJEKT	500
Pojedinačni plakat, do formata B0	800

<i>Citylight</i> (pojedinačno)	850
Pojedinačni <i>billboard</i>	900
Pojedinačni <i>megaboard</i>	1000
PRIJEVOZNA SREDSTVA	A
Vanjska površina prijevoznog sredstva (dio kampanje) IZVEDBENI PROJEKT	545
Vanjska površina prijevoznog sredstva (pojedinačno)	1190
OGLAŠAVANJE NA PRODAJNOM MJESTU	A
Plakat, složeno rješenje	500
Plakat, jednostavno rješenje	200
Traka ili naljepnica za izlog	130
Privjesnica	130
Oznaka za police	160
<i>Display</i> , viseći karton	300
<i>Wobbler</i>	300
Oblikovanje stalka	600
TELEVIZIJSKA GRAFIKA	A
<i>Telop</i> IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
<i>Telop</i> (jednostavno rješenje) IZVEDBENI PROJEKT	150
<i>Super / Crawl</i> IZVEDBENI PROJEKT	50
Uvodna špica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	500
Odjavna špica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	1500

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg korištenja odnosi se na veličinu gospodarskog subjekta – naručitelja (detaljnije u poglavlju Vizualni identitet).

Promotivni proizvodi i suveniri

Promotivni proizvodi nisu namijenjeni prodaji. Dizajn promotivnih proizvoda i navedene cijene podrazumijevaju dizajn na osnovu unaprijed projektiranog vizualnog identiteta tržišne marke. Ako vizualni identitet tržišne marke nije ranije definiran, naplaćuje se prema izračunu u poglavlju Smjernica 'Vizualni identitet'.

Cijene podrazumijevaju dizajn vizualnih komunikacija, odnosno opremu zadanih proizvoda. Produkt dizajn promotivnih proizvoda (npr. dizajn boce, staklenke i sl.) naplaćuje se prema cjeniku industrijskog / produkt dizajna. Modni / odjevni dizajn (npr. dizajn torbe ili majice) naplaćuje se prema cjeniku modnog / odjavnog dizajna. Odabir promotivnih proizvoda iz postojeće ponude naplaćuje se kao usluga konzaltinga odnosno savjetovanja.

U cijenu dizajna nije uključen urednički posao, kreativni nadzor, nadzor fotografiranja, istraživanje i dr., kao niti troškovi fotografije, ilustracije te pisanja tekstova.

Primjeri promotivnih proizvoda su naljepnica, privjesak, bedž, kapa, kišobran, vrećica ili omotni papir.

Suveniri su promotivni proizvodi namijenjeni prodaji, stoga se cijena njihova dizajna izračunava kao umnožak ovdje navedenih cijena pomnožen s dva. Ambalaža za suvenire naplaćuje se prema cjeniku promotivnih proizvoda. Ako je projekt ambalaže zahtjevan, naplaćuje se prema cijena-ma za ambalažu i opremu proizvoda.

GRUPA PROMOTIVNIH PROIZVODA	A
Grupa promotivnih proizvoda (minimalno 3 proizvoda) IDEJNI PROJEKT	600
Jedinični promotivni proizvod unutar grupe (jednostavniji) IZVEDBENI PROJEKT	200
Jedinični promotivni proizvod unutar grupe (složeniji) IZVEDBENI PROJEKT	400
POJEDINAČNI PROMOTIVNI PROIZVOD	A
Pojedinačni promotivni proizvod (jednostavniji) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
Pojedinačni promotivni proizvod (složeniji) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	600

AMBALAŽA GRUPE PROMOTIVNIH PROIZVODA	A
Ambalaža grupe promotivnih proizvoda (minimalno 3 proizvoda) IDEJNI PROJEKT	600
Ambalaža jediničnog promotivnog proizvoda unutar grupe (jednostavnija) IZVEDBENI PROJEKT	200
Ambalaža jediničnog promotivnog proizvoda unutar grupe (složenija) IZVEDBENI PROJEKT	400
AMBALAŽA POJEDINAČNIH PROMOTIVNIH PROIZVODA	A
Ambalaža pojedinačnog promotivnog proizvoda (jednostavnija) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	400
Ambalaža pojedinačnog promotivnog proizvoda (složenija) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	600
Vrlo jednostavna ambalaža pojedinačnog promotivnog proizvoda (npr. privjesnica) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg korištenja (naklada)

mali – do 100 komada
srednji – do 1 000 komada
veliki – do 5 000 komada
neograničeno – više od 5 000 komada

Napomena: za omotni papir naklada se računa u dužnim metrima.

Ambalaža i oprema proizvoda

Dizajn ambalaže i ovdje navedene cijene podrazumijevaju dizajn na osnovi unaprijed projektiranog vizualnog identiteta tržišne marke. Ako vizualni identitet tržišne marke nije ranije definiran, naplaćuje se prema izračunu u poglavlju Smjernica 'Vizualni identitet'.

Cijene podrazumijevaju dizajn vizualnih komunikacija, odnosno opremu zadane ambalaže. Produkt / industrijski dizajn ambalaže (npr. dizajn boce, staklenke i sl.) naplaćuje se prema cjeniku produkt / industrijskog dizajna. Odabir ambalaže iz postojeće ponude naplaćuje se kao usluga konzaltinga odnosno savjetovanja. Fotografije i ilustracije naplaćuju se posebno.

Serijska ambalaža podrazumijeva različite sadržaje na istoj vrsti primarne ambalaže (npr. serija od nekoliko vrsta sokova pakiranih u istu *Tetra* kartonsku ambalažu).

Porodica ambalaže podrazumijeva različite vrste primarne ambalaže (npr. porodica kozmetičkih proizvoda koja se sastoji od tube, kutije, bočice i hilze⁵).

Grupa ambalaže podrazumijeva različite vrste i sadržaje, odnosno više serija i porodica primarne ambalaže (npr. grupa prehrambenih proizvoda koja se sastoji od serije pakirane u kartonske kutije, serije pakirane u plastične vrećice i serije pakirane u papirnate vrećice).

Termin primarna ili prodajna ambalaža odnosi se na osnovnu ambalažu u kojoj kupac kupuje proizvod, sekundarnom ili skupnom ambalažom nazivamo onu u kojoj je privremeno upakirano više istih proizvoda, npr. nekoliko boca, set drugih manjih proizvoda i sl., dok je tercijarna ili transportna ambalaža ona koja služi samo za transport do prodajnog mjesta i u pravilu nije vidljiva kupcu na prodajnom mjestu.

Vanjskim segmentom ambalaže nazivamo dio primarne ambalaže vidljiv na prodajnom mjestu, a unutarnjim segmentom ambalaže onaj dio primarne ambalaže koji se nalazi unutar vanjskoga. Primjerice, deterđent za rublje u kutiji ili plastičnoj vrećici uobičajeno ima samo vanjski segment pakiranja; standardno pakiranje kreme za lice sastoji se od kartonske kutije kao vanjskog segmenta i etikete za staklenku kao unutarnjeg segmenta, dok se etiketa na boci mineralne vode tretira kao vanjski segment. Vanjski segment može biti ujedno i jedini, dok unutarnji podrazumijeva postojanje i projektiranje vanjskog segmenta.

Prilagodba formata osnovnog dizajnerskog rješenja (npr. različiti volumeni istovrsne ambalaže) naplaćuju se do 50% cijene izvedbenog rješenja u slučaju dizajna skupine ambalaže, odnosno do 50% ukupne cijene dizajna za pojedinačnu ambalažu.

5 Hilza je pakiranje koje sadrži npr. balzam za usne.

VIZUALNI IDENTITET SKUPINE AMBALAŽE		A
Vizualni identitet serije ambalaže	IDEJNI PROJEKT	980
Vizualni identitet porodice ambalaže	IDEJNI PROJEKT	1 400
Vizualni identitet grupe ambalaže	IDEJNI PROJEKT	1 820
PRIMARNA (OSNOVNA) AMBALAŽA		A
Pojedina ambalaža unutar skupine (serije, porodice, grupe), vanjski segment	IZVEDBENI PROJEKT	350
Pojedina ambalaža unutar skupine (serije, porodice, grupe), unutarnji segment	IZVEDBENI PROJEKT	150
Pojedinačna ambalaža, vanjski segment		840
Pojedinačna ambalaža, unutarnji segment		360
Pojedinačna ambalaža, jednostavan zadatak (npr. pasica, mala naljepnica, privjesnica)		420
Pojedinačna ambalaža, složen zadatak (npr. luksuzno pakiranje od više segmenata)		1 400
SEKUNDARNA (SKUPNA) AMBALAŽA		A
Pojedina ambalaža unutar skupine (serije, porodice, grupe)	IZVEDBENI PROJEKT	350
Pojedinačna ambalaža	IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	840
TERCIJARNA (TRANSPORTNA) AMBALAŽA		A
Pojedina ambalaža unutar skupine (serije, porodice, grupe)	IZVEDBENI PROJEKT	150
Pojedinačna ambalaža	IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	420

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna. $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg korištenja (naklade)

mali – do 5 000 komada

srednji – do 50 000 komada

veliki – do 1 000 000 komada

neograničeno – više od 1 000 000 komada

Prostorne intervencije i sustavi (postavi i oprema izložbi, sajmova, dućana)

Ovo poglavlje odnosi se na opremanje izložbi, sajmova, *showrooma* i dućana, odnosno svih situacija u kojima je potrebno vizualno opremanje prostora u vidu signalizacije i/ili *brandinga*. Faktori naknade za korištenje ovdje se razlikuju od onih u drugim poglavljima.

Cijene podrazumijevaju dizajn vizualnih komunikacija. Produkt / industrijski dizajn (npr. projektiranje nosivih elemenata i dr.) naplaćuje se prema cjeniku produkt / industrijskog dizajna. Odabir nosivih elemenata iz postojeće ponude naplaćuje se kao usluga konzaltinga odnosno savjetovanja.

Potrebno je razlikovati termin 'postava' od 'opreme' izložbe, gdje se oprema primjenjuje za projekte u kojima je postav u visokom stupnju riješenosti. Termin 'jednostavno rješenje' odnosi se na opremu vizualnih komunikacija već riješenog postava na kojemu je potrebno primijeniti postojeći vizualni identitet, dok se 'složeno rješenje' odnosi na opremu koja konceptijski ulazi u sam postav, odnosno interpretira temu.

POSTAV IZLOŽBE	A
Muzeološki koncept (projektni zadatak i okvirni popis elemenata)	U KONZULTANTSKIM SATIMA
Muzeografski koncept (sadrži sva idejna rješenja)	25/m ²
Izvedbena rješenja svih elemenata	U TEHNIČKIM SATIMA
Nadzor izvedbe	U KONZULTANTSKIM SATIMA
OPREMA IZLOŽBENOG PROSTORA IDEJNI PROJEKT	A
Jednostavno rješenje	1 680
Složeno rješenje	2 800
OPREMA IZLOŽBENOG PROSTORA IZVEDBENI PROJEKT	A
Legenda	15
Naslov teme	30

INTERPRETACIJSKA GRAFIKA	A
Jednostavno rješenje (tekst ili slika)	30
Složeno rješenje (tekst i slika)	60
Infografika	300
OPREMA IZLOŽBENOG PROSTORA – POJEDINAČNA RJEŠENJA	A
Interpretacijska grafika, jednostavno rješenje IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	150
Interpretacijska grafika, složeno rješenje IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	300
Infografika IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	800
Serijski legendi IDEJNI PROJEKT	120
Legenda IZVEDBENI PROJEKT	15
Pojedinačna legenda IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	100
Serijski izložbenih panoa IDEJNI PROJEKT	700
Pojedini izložbeni pano unutar serije IZVEDBENI PROJEKT	200
Pojedinačni izložbeni pano IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	600

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
A + (A × B × C × D)

Područje korištenja ovdje se odnosi na putujuću, odnosno statičnu izložbu.

Opseg korištenja ovdje se odnosi na kvadraturu izložbenog prostora

mali – do 500 m²
srednji – do 2 000 m²
veliki – do 5 000 m²
neograničeno – iznad 5 000 m²

Prostorne intervencije i sustavi (sustav usmjeravanja, signalizacija)

Kod prostornih intervencija i sustava ne postoji faktor vremena korištenja jer se podrazumijeva da je signalizacija trajni projekt.

Cijene podrazumijevaju dizajn vizualnih komunikacija. Produkt / industrijski dizajn (npr. projektiranje nosivih elemenata i sl.) naplaćuje se prema cjeniku produkt / industrijskog dizajna. Odabir nosivih elemenata iz postojeće ponude naplaćuje se kao usluga konzaltinga odnosno savjetovanja.

Pojedina rješenja izvedbenog projekta izvedena iz osnovnog dizajnerskog rješenja (npr. prilagodba formata, mutacija teksta i sl.) naplaćuju se 30% cijene pojedine stavke osnovnog izvedbenog rješenja za sustav usmjeravanja, odnosno 30% ukupne cijene dizajna za pojedinačna rješenja.

Jednostavno rješenje uključuje manji objekt (npr. restoran, trgovina, poslovnica ili klub), a složeno rješenje veći objekt (npr. bolnica, banka ili trgovački centar), kompleks objekata (npr. sportski, trgovački ili poslovni kompleks) te projekte kod kojih se projektira unutarnja i vanjska signalizacija.

Nadzor izvedbe obračunava se prema broju radnih sati.

A	
Izrada pripreme dokumentacije za izradu troškovnika	
Analiza kretanja (definiranje ključnih raskršća i odredišta, odnosno točaka na kojima je potrebno usmjeriti korisnika)	
Definiranje sadržaja (obilježavanje i usmjeravanje)	
Definiranje parametara za izradu troškovnika izvedbe (dimenzije, materijali, broj oznaka)	
<1000 m ²	0,8/m ²
1000 – 5000 m ²	0,6/m ²
5000 – 15000 m ²	0,4/m ²
15000 – 30000 m ²	0,2/m ²
> 30000 m ²	0,1/m ²
A	
SUSTAV USMJERAVANJA, IDEJNI PROJEKT	
Jednostavno rješenje	2 800
Složeno rješenje	4 500

A	
SUSTAV USMJERAVANJA, IZVEDBENI PROJEKT	
Jednostavna oznaka (do 5 informacija)	15
Složena oznaka s manjim brojem informacija	30
Složena oznaka s većim brojem informacija	130
Orijentacijska mapa (jednostavno rješenje)	450
Orijentacijska mapa (složeno rješenje)	800
Piktogram (po komadu)	65
Serijski piktogram IDEJNI PROJEKT	1 680
Piktogram (po komadu) IZVEDBENI PROJEKT	65
Piktogram (po komadu) IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	100
Orijentacijska mapa, jednostavno rješenje IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	900
Orijentacijska mapa, složeno rješenje IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	1 600

C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
lokalno 0,5	mali 0,5
nacionalno 1	srednji 1
regionalno 2	veliki 2
europsko 4	neograničeni 3
neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.

$$A + (A \times C \times D)$$

Opseg korištenja (broj objekata) za objekte

mali – jedan objekt
srednji – do pet objekata
veliki – do 50 objekata
neograničeno – više od 50 objekata

Knjige i nosači zvuka, slike i/ili teksta

Dizajn serija i ovdje navedene cijene podrazumijevaju dizajn na osnovi unaprijed projektiranog vizualnog identiteta pojedine serije (npr. biblioteke ili audiofilske serije izdanja). Ako vizualni identitet serije nije ranije definiran, naplaćuje se prema izračunu u poglavlju Smjernica 'Vizualni identitet'.

Termin 'nosači zvuka, slike i/ili teksta' odnosi se na CD, DVD, kasete, ploče i ostale formate. Ako se za njih projektira originalna ambalaža, ona se naplaćuje prema izračunu u poglavlju Smjernica 'Ambalaža i oprema proizvoda'. Ovdje navedene cijene odnose se na standardnu opremu u postojećoj ambalaži.

U cijenu dizajna nije uključen urednički posao, kreativni nadzor, nadzor fotografiranja, istraživanje i dr., kao niti troškovi fotografije, ilustracije te pisanja tekstova.

SERIJA KNJIGA	A
Seriya knjiga IDEJNI PROJEKT	980
Pojedinačna knjiga IDEJNI PROJEKT	720
Omot/korice IZVEDBENI PROJEKT	120
Pojedinačni omot/korice IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	450
Jednostavan prijelom po stranici IZVEDBENI PROJEKT	10
Složeni prijelom po stranici IZVEDBENI PROJEKT	20
SERIJA NOSAČA ZVUKA, SLIKE I/ILI TEKSTA	A
Idejni projekt	750
Prednjica IZVEDBENI PROJEKT	120
Stranica prijeloma uložne knjižice IZVEDBENI PROJEKT	20
Poleđina IZVEDBENI PROJEKT	80
Aplikacija na CD/DVD/kasetu/ploču IZVEDBENI PROJEKT	80

NOSAČ ZVUKA, SLIKE I/ILI TEKSTA – POJEDINAČNO	A
Prednjica IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	450
Stranica prijeloma uložne knjižice IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	20
Poleđina IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120
Aplikacija na CD/DVD/kasetu/ploču IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	120

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg (naklada)

mali – do 1 000 komada
srednji – do 3 000 komada
veliki – do 7 000 komada
neograničeno – više od 7 000 komada

Tiskovine

Pod pojmom komercijalnih tiskovina podrazumijevaju se npr. dnevne novine ili dvotjedni magazini, dok se pod pojmom promotivnih tiskovina podrazumijevaju korporativna izdanja, npr. mjesečna izdanja aviokompagnija. Tiskovine se u pravilu razvijaju u četiri faze:

1. idejni projekt (temeljni koncept, logotip (glava) časopisa, logotip (glava) rubrike, naslovnica, pojedinačna (karakteristična) stranica)
2. izvedbeni projekt (detaljna razrada idejnog projekta)
3. zbirka referentnih podataka (knjiga standarda logotipa (glava) časopisa i rubrika, knjiga standarda prijeloma)
4. nulti broj (s konkretnim sadržajem), završna korektura (nakon prijeloma prvog broja).

Izrada zbirke referentnih podataka (knjige standarda) naručuje se i naplaćuje posebno, po cijeni dizajna brošure / kataloga (prema izračunu u poglavlju Smjernica 'Informativna i promotivna sredstva'), a za svaku pojedinu aplikaciju vizualnog identiteta sadržanu u knjizi standarda naplaćuje se idejni projekt (ako cijena idejnog projekta nije posebno izražena, ona iznosi 60% pojedine stavke).

Završna korektura naplaćuje se prema cijeni konzultantskog sata odnosno kreativnog nadzora.

U cijenu dizajna nije uključen urednički posao, kreativni nadzor, nadzor fotografiranja, istraživanje i dr., kao niti troškovi fotografije, ilustracije te pisanja tekstova.

KOMERCIJALNA TISKOVIINA		A
Komercijalna tiskovina	IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	4 540
Nulti broj, prijelom po stranici	IZVEDBENI PROJEKT	25
PROMOTIVNA TISKOVIINA		A
Komercijalna tiskovina	IDEJNI I IZVEDBENI PROJEKT	2 700
Nulti broj, prijelom po stranici	IZVEDBENI PROJEKT	25

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Opseg korištenja (naklade) za novine

mali – do 20 000 komada
srednji – do 40 000 komada
veliki – do 80 000 komada
neograničeno – više od 80 000 komada

Opseg korištenja (naklade) za časopise

mali – do 10 000 komada
srednji – do 30 000 komada
veliki – do 60 000 komada
neograničeno – više od 60 000 komada

Vrijednosni papiri, kovanice

POŠTANSKE MARKE		A
Poštanska marka	1 175	
Cjelina	1 920	
Prigodna vrijednosna marka	190	
DIONICE, VRIJEDNOSNI PAPIRI, ČEKOVI		A
Dionice	895	
Vrijednosni papiri, jednostavno rješenje	1 150	
Vrijednosni papiri, složeno rješenje	1 400	
Bankarski ček	640	
Sigurnosni otisak	640	
DOZNAKE, CERTIFIKATI		A
Doznaka, certifikat	640	
Prigodna doznaka, certifikat, povelja	260	
KOVANICE		A
Kovanica	320	
Medalja, odličje	700	
Nagradni trofej, odlikovanje	1 090	
Spomen-kovanica	510	
VRIJEDNOSNE KARTICE (BANKARSKE, KREDITNE, IDENTIFIKACIJSKE)		A
Pojedinačna vrijednosna kartica	960	
Serija vrijednosnih kartica	IDEJNI PROJEKT	960
Pojedina vrijednosna kartica u seriji	IZVEDBENI PROJEKT	385
Telefonska, klupska, identifikacijska kartica		225
Bankarska kartica, kartica računa		260
Čip kartica		1 025
Čip iskaznica		770

B VRIJEME KORIŠTENJA	C PODRUČJE KORIŠTENJA	D OPSEG KORIŠTENJA
do 1 godine 0,05	lokalno 0,5	mali 0,5
do 5 godina 0,1	nacionalno 1	srednji 1
do 15 godina 0,3	regionalno 2	veliki 2
neograničeno 0,5	europsko 4	neograničeni 3
	neograničeno 6	

Ukupna cijena (bez dodatnih usluga i troškova) izračunava se zbrojem cijene dizajna i naknade za korištenje. Cijena dizajna jednaka je za sve narudžbe, dok naknada za korištenje ovisi o vremenu, području i opsegu korištenja određenog djela dizajna.
 $A + (A \times B \times C \times D)$

Dodatne usluge

U cijenu dizajna nisu uključene sljedeće usluge:

- urednički posao, kreativni nadzor, nadzor fotografiranja, istraživanje, pisanje projektnog zadatka i dr.
- snimanje fotografija, crtanje ilustracija, pisanje tekstova te naknada za njihovo korištenje,
- jezične izmjene
- obrada slikovnog materijala ili teksta (skeniranje, retuširanje, lektoriranje tekstova)
- priprema za tisak (izrada .pdf dokumenata)
- unos dodatnih tekstualnih korektura
- probni otisci i isprinti
- snimanje podataka na CD/DVD, umnožavanje istih, dearchiviranje i sl.
- usluga dostave
- troškovi puta i/ili smještaja izvan poslovnog sjedišta izvođača i/ili
- sve ostale usluge treće strane.

Trošak za sve dodatne usluge dizajnera čije cijene nisu izražene u Smjernicama obračunava se prema utrošenom vremenu, odnosno radnim satima. Raspon cijene radnog sata dizajnera iznosi od 50 do 100 bodova, ovisno o zahtjevnosti zadatka (npr. cijena sata unosa tekstualnih korektura iznosi 50 bodova, a cijena sata kreativnog nadzora 100 bodova).

Cijena svake jezične promjene, ovisno o zahtjevnosti zadatka, iznosi do 50% ukupne cijene djela dizajna (uključujući i naknadu za korištenje) u slučaju kada jezična promjena ne zahtijeva značajniju izmjenu osnovnog dizajnerskog rješenja.

Ako je izmjena značajna, naplaćuje se puna cijena određenog djela dizajna.

U slučaju da autor u dogovoru s naručiteljem koristi profesionalne usluge treće strane, takve se usluge naplaćuju posebno, i to u njihovu punom iznosu, odnosno uvećanom za ugovorom definirani postotak.

RADNI SAT	A
Tehnički sat	50
Konzultantski sat	100

Smjernice za izračun cijena djela industrijskog /produkt dizajna

Područja djelovanja industrijskih / produkt dizajnera **47**

Faze dizajnerskog rada **48**

Autorska naknada **50**

Primjeri izračuna cijena djela produkt / industrijskog dizajna **57**

Faktori koji utječu na definiranje ponude i ugovora **62**

Područja djelovanja industrijskih / produkt dizajnera

DIZAJN ZA SERIJSKU PROIZVODNJU PO NARUDŽBI NARUČITELJA

Dizajner radi za naručitelja i prema definiranom projektnom zadatku izrađuje projekt dizajna proizvoda za serijsku proizvodnju.

Produkt / industrijski dizajneri često rade za profesionalne nalogodavce. Može se dogoditi da naručitelj sam postavi opće uvjete (uvjete jednokratne naknade za korištenje autorskog djela) i samo pod tim uvjetima namjerava napraviti narudžbu. Naravno, samo dizajner može procijeniti jesu li mu ti uvjeti prihvatljivi. Može se dogoditi da naručitelj postavi uvjete ustupanja autorskih prava ili uvjete koji rezultiraju niskim honorarom. Dizajner se i u tom slučaju može odlučiti na prihvatanje narudžbe jer se, primjerice, radi o vrlo zanimljivom poslu ili je to razumna investicija u poslovni odnos s naručiteljem. U takvim slučajevima važno je dobro proučiti uvjete otkupa i eventualno ih usporediti s općim uvjetima ugovora, osobito onima koji se odnose na odgovornosti ugovornih strana.

DIZAJN ZA SERIJSKU PROIZVODNJU PO VLASTITOM PROJEKTU

U ovom slučaju ne postoji naručitelj, već dizajner razvija inovaciju prvenstveno iz vlastitog interesa. U trenutku kada se ideja pokaže ostvarivom dizajner traži kontakte za proizvodnju i komercijalizaciju projekta.

Kod radova koji su izvršeni u vlastitoj režiji može se reći da se dizajner nalazi u jačoj pregovaračkoj poziciji. Pritom je pogotovo lakše ugovoriti da dizajner ima pravo svoj rad nuditi drugim osobama, ako kupac ne može postići zadovoljavajuću isplativost u korištenju djela. Nije loše voditi računa o visini udjela u dobiti, ali i procijeniti hoće li se kao honorar za korištenje više isplatiti otkup ili tantijemska naknada. S druge strane, situacija u kojoj dizajner inicira suradnju dovodi ga u lošiji pregovarački položaj u kojoj proizvođač odlučuje o daljnjem razvoju projekta.

SAVJETODAVNA ULOGA DIZAJNERA / DIZAJN KONZALTING (DESIGN CONSULTING)

Pod pojmom dizajn konzalting podrazumijevamo pretežno savjetodavnu djelatnost dizajnera, kao i njegove kreativne usluge pri razvoju novih koncepata ili strategija. Savjetnička djelatnost ne spada nužno samo u područje specijalizirane dizajnerske usluge, već može biti dio neke ukupne ponude za projektiranje i/ili razvoj proizvoda.

GRANIČNA PODRUČJA

Pod graničnim područjima podrazumijevaju se projekti na rubu profesionalnog polja projekt / industrijskog dizajna: tekstil i moda, nakit, dizajn interijera, dizajn prodajnih prostora (*shop design*), izložbe, sajamski štandovi, displeji, oblikovanje pozornice i/ili scenografije, oružja i dr.

Faze dizajnerskog rada

KONCEPT

PRELIMINARNA FAZA

- prvi razgovor, izradu ponude, popis zahtjeva i ograničenja
- stvaranje osnova za projektiranje ako ih naručitelj nije ponudio
- potpisivanje ugovora o suradnji.

ISTRAŽIVANJE

- prikupljanje informacija, istraživanje i analizu tržišta
- analizu funkcije
- izradu plana obaveza
- definiranje zahtjeva.

FAZA RAZVOJA KONCEPTA

- izradu koncepta, skice, aproksimirane vizualizacije
- izradu tehničke / formalne varijante koncepta
- izradu predmodela / proporcionalnih modela
- ocjenu varijanti
- izradu prednacrt.

IDEJNO RJEŠENJE

FAZA OBLIKOVANJA

- izradu crteža, digitalnih prikaz, 3D modela ili animaciju
- korekcije, komunikaciju s naručiteljem, prezentacije
- definiranje varijanti
- dizajn modela ili izradu modela prezentacije.

FAZA TEHNIČKE RAZRADE

- izradu modela funkcije
- utvrđivanje tehničkih vrijednosti, materijala, boja i površina
- izradu nacrt.

FAZA PRIPREME IZRADE PROTOTIPA

- kontaktiranje i dogovore s dobavljačima i proizvođačima prototipa
- izbor materijala i izračun troškova izrade prototipa.

IZVEDBENO RJEŠENJE

FAZA PROTOTIPA

- razradu projekta, optimiziranje detalja, izradu konstrukcija
- komunikaciju i nadzor izvedbe prototipa
- korekcije prototipa, definiranje detalja i tehnologije.

PRIPREMA PROIZVODNJE

- nadzor radioničkih nacrt
- optimiziranje proizvoda, redukciju troškova i eventualne korekcije.

IZLAZAK NA TRŽIŠTE

- tekstualni opis djela
- grafiku proizvoda, popratni reklamni materijal i pakiranje
- praćenje proizvodnje
- zaštitu uzorka ili patentiranje
- sudjelovanje u medijskoj promidžbi djela
- suradnju na pripremi POS materijala i komunikacije.

NAČIN PLAĆANJA PO FAZAMA

- avans 30% od ukupne vrijednosti honorara po potpisu ugovora
- 30% nakon prihvata idejnog rješenja
- 40% nakon prihvata izvedbenog rješenja.

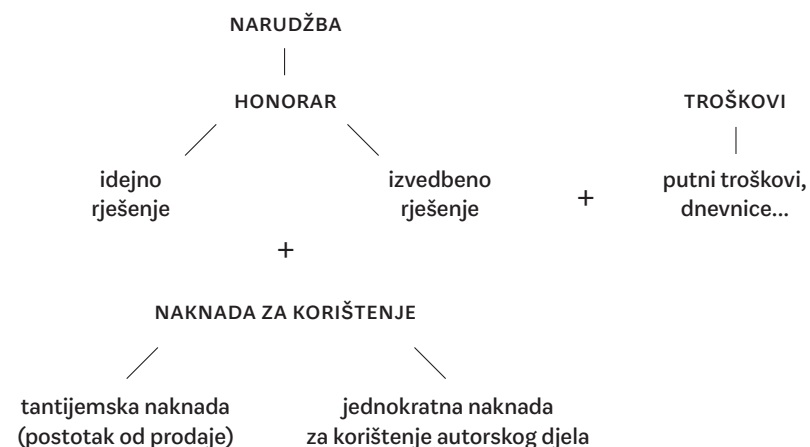
Ako se naručitelj odluči za jednokratnu isplatu autorske naknade (otkup), postotci se odnose na ukupan iznos.

Autorska naknada

Honorar dizajnera sastavljen je od vrednovanja radnih usluga nastalih unutar procesa dizajna i naknade za korištenje autorskog djela koje se orijentira prema tržišnom uspjehu proizvoda (tantijemska naknada) ili prema veličini tržišta (jednokratna naknada za korištenje autorskog djela) odnosno prema vremenu (trajanju) korištenja, području korištenja i opsegu korištenja.

Cijena radnih usluga nastalih u procesu pojedinog djela industrijskog / produkt dizajna jednaka je za sve.

DIZAJN ZA SERIJSKU PROIZVODNJU

HONORAR USLUGE

Honorar čini projekt dizajna (koncept, idejno i izvedbeno rješenje). Postoje dva načina za određivanje honorara industrijskog / produkt dizajna:

- procjena vrijednosti prema kompleksnosti
- procjena vrijednosti prema utrošku vremena.

Procjena vrijednosti prema kompleksnosti

Zbog širokog spektra djelovanja unutar struke industrijskog / produkt dizajna nemoguće je predvidjeti sve scenarije i moguće projektne zadatke. Iz tog razloga sastavljena je tablica putem koje je moguće, na relativno lak način, izračunati okvirnu vrijednost idejnog rješenja prema kompleksnosti projektnog zadatka.

Ocjena kompleksnosti projektnog zadatka određuje se pomoću tablice. Cilj je dobiti prosječnu vrijednost kompleksnosti iz prva tri stupca (A+B+C) / 3 (traži se srednja vrijednost) i pomnožiti je s koeficijentom tražene kreativne vrijednosti iz stupca D.

A	B	C	D		
DRUŠTVENO- KULTUROLOŠKA VRIJEDNOST	FUNKCIONALNO- OBLIKOVNA VRIJEDNOST	TEHNIČKO- TEHNOLOŠKA VRIJEDNOST	VRIJEDNOST BODOVA	KREATIVNA VRIJEDNOST	FAKTOR MNOŽENJA
dekorativna	jednostavna struktura jednostavnog oblika	jedna poznata tehnologija	1 200	redizajn	× ,75
uporabna	jednostavna struktura složenog oblika	više poznatih tehnologija	2 500	dizajn	× 1
odgovorna	kompleksna struktura	unaprjeđenje poznate tehnologije	9 000	strateški dizajn	× 1,5
složena	sustav	primjena novih tehnologija	15 000	inovacija	× 2
nova vrijednost	kompleksni sustav	iniciranje nove tehnologije	30 000	novi koncept	× 3

Pojašnjenje pojmova kreativne vrijednosti iz tablice (stupac D)

REDIZAJN – proizvod se unaprjeđuje zadržavajući postojeću strukturu i karakter.

DIZAJN – proizvodu se daje nova vrijednost.

STRATEŠKI DIZAJN – proizvodu se ugrađuje posebna tržišna ili kulturološka vrijednost.

INOVACIJA – proizvodom se unaprjeđuje tehnička struktura i/ili funkcija.

NOVI KONCEPT – proizvodom se bitno unaprjeđuju postojeći ili stvaraju novi proizvodi i odnosi.

Procjena vrijednosti prema utrošku vremena

Izračun se temelji na utrošenom vremenu u pojedinim fazama dizajnerskog rada. Osnova honorara uvijek je broj utrošenih sati pomnožen s cijenom sata. I dizajneru i njegovu nalogodavcu važno je točno znati koje aktivnosti treba obaviti za određeni honorar. Podjela na faze može pritom znatno pomoći.

Ponuda

Kao što je spomenuto, u Smjernicama se polazi od toga da se honorar sastoji od određenog broja sati pomnoženih s cijenom sata. U ponudi dizajner naznačuje vrijeme koje smatra dovoljnim za izvršenje narudžbe, i to može odrediti samo dizajner, dok ove Smjernice daju indiciju. Broj sati koji će se utrošiti na neki rad može se razlikovati među dizajnerima. Primjerice, dizajneru početniku potrebno je više vremena nego iskusnome, no zato će naplatiti nižu cijenu po satu.

Određivanje cijene

Uobičajene tarife za dizajnerske poslove kreću se prosječno između:

- 20 do 40 bodova po satu za dizajnere početnike
- 30 do 60 bodova za iskusne dizajnere.

Ta se cijena može razlikovati ovisno o narudžbi i dizajneru, primjerice kada naknada za korištenje ulazi u cijenu sata. Postoje i razlike među (pod) disciplinama. U nekim se disciplinama ne može uvijek postići plaćanje po satu.

Dizajner može zaračunavati fiksnu cijenu sata – prosječnu za različite aktivnosti – ali i različite cijene sata za različite poslove kao što su:

- poslovi na razini upravljanja: kreativan i strateški menadžment, kreativno i strateško savjetovanje ili koordinacija projekta (npr. 150% dizajnerske satnice)
- poslovi razrade/realizacije: tehničko crtanje, gradnja modela, praćenje proizvodnog procesa, praćenje probne serije, nadzor nad izvedbom (npr. 75% dizajnerske satnice).

Prekoračenje

Kada se ugovori honorar, može se dogoditi da broj radnih sati po završetku posla ispadne veći od procijenjenog, i to je dizajnerov rizik. To, međutim, ne vrijedi ako do prekoračenja dođe zbog dodatnih / promijenjenih želja naručitelja. Kako bi spriječili moguća neslaganja, važno je u ponudi što jasnije specificirati koji će se poslovi obaviti. Eventualne promjene opsega poslova, a onda i honorara, tada se mogu i naknadno ugovoriti. Ako je već u fazi ponude određen broj faktora nejasan, preporučuje se ponude i fakture raditi po fazama rada.

NAKNADA ZA KORIŠTENJE

Naknada za korištenje isplaćuje se kada nastupi faza industrijske proizvodnje dizajniranog proizvoda, i to tako da se na iznos za dizajn projekta dodaje naknada za korištenje.

Postoje dvije vrste naknade za korištenje industrijskog dizajna:

- tantijemska naknada
- jednokratna naknada za korištenje autorskog djela.

Korištenje se isplaćuje za industrijsku proizvodnju dizajnerskog rješenja. Korištenje za djelo industrijskog dizajna može biti ugovoreno na dva načina: isplatom autorske naknade putem tantijema ili jednokratnom naknadom za korištenje autorskog djela.

Tantijemska naknada

Naručitelj stječe od dizajnera prava za korištenje dizajna putem plaćanja postotka od prodaje dizajniranog proizvoda. Visina postotka određuje se prema veličini serije i vrijednosti proizvoda na tržištu. S višom cijenom i većom serijom postotak se smanjuje. Naknada se isplaćuje uz predloženi izvještaj o broju prodanih komada na kraju obračunskog razdoblja, najčešće svaka tri mjeseca. Radi potrebe kontrole dizajner ima pravo uvida u poslovne knjige naručitelja.

Tantijemska naknada pravedan je i logičan sustav honoriranja jer dizajner i naručitelj zajedno sudjeluju u poslovnom riziku vezanom za uspjeh proizvoda na tržištu. Kod visokoserijskih proizvoda moguće je da naručitelj zatraži da se iznos honorara za dizajn projekta (priprema, idejno i izvedbeno rješenje) odbija od tantijemske naknade, odnosno da se ona ne isplaćuje dok ne dostigne iznos tog honorara.

Iznos postotka tantijemske naknade formira se s obzirom na godišnju seriju (broj komada) i veleprodajnu cijenu proizvoda (u kunama).

GODIŠNJA SERIJA									
1 000 000	0,5	0,25	0,25						
500 000	1	0,5	0,5						
100 000	3	2	2	0,25					
50 000	4	3	2,75	0,5	0,25				
10 000	5,5	4	3	1	0,5				
5 000	10	4,5	3,5	2	1,75	0,25			
1 000		5	4	3	2	0,5	0,25		
500		6	5	5	2,5	1	0,5	0,25	
100			6	7	4	3	2,5	0,5	
50 kom				8	6	5	3	1	
CIJENA KOM (KN)	50	150	500	2 000	10 000	50 000	100 000	1 000 000	

Jednokratna naknada za korištenje autorskog djela

Naručitelj stječe od dizajnera prava za korištenje dizajna putem plaćanja fiksnog iznosa. Kao osnova obračuna služi veličina tržišta na koje će se plasirati proizvod, kao i procjena učešća dizajna u uspjehu kod prodaje proizvoda.

Jednokratnu naknadu često nameću velike tvrtke s visokim budžetima za razvoj visokoserijskih proizvoda namijenjenih globalnom tržištu ili za one proizvode čiji je životni vijek relativno kratak. Takva naknada se također prakticira na nagradnim natjecajima u kojima je zbog neodređenosti kvaliteta potencijalnih nagrađenih rješenja u raspisu natjecaja teško procijeniti realan iznos tantijemske naknade.

PODRUČJE KORIŠTENJA	VRIJEME KORIŠTENJA	OPSEG NARUČITELJA
lokalno 0,5	do 1 godinu 0,5	mikro 0,5
nacionalno 1	do 5 godina 1	mali 1
regionalno 2	do 10 godina 2	srednji 2
kontinentalno 3	neograničeno 3	veliki 3
svijet 5		

OPSEG KORIŠTENJA

Opseg (veličina) gospodarskih subjekata (pravne i fizičke osobe)

Veličina gospodarskih subjekata određena je na temelju Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva⁶ i Zakona o računovodstvu⁷. Gospodarski subjekti (pravne i fizičke osobe) dijele se na mikro gospodarske subjekte, male gospodarske subjekte, srednje gospodarske subjekte i velike gospodarske subjekte.

Mikro opseg korištenja – mikro gospodarski subjekt

Karakteristika: prosječno godišnje do 10 zaposlenika.

Mali opseg korištenja – mali gospodarski subjekt

Karakteristike: prosječno godišnje do 50 zaposlenika, ukupna aktiva do 27 milijuna kuna i godišnji prihod do 54 milijuna kuna.

Srednji opseg korištenja – srednji gospodarski subjekt

Karakteristike: prosječno godišnje do 250 zaposlenika, ukupna aktiva do 108 milijuna kuna i godišnji prihod do 216 milijuna kuna.

Veliki opseg korištenja – veliki gospodarski subjekt

Karakteristike: prosječno godišnje više od 250 zaposlenika, ukupna aktiva viša od 108 milijuna kuna i godišnji prihod viši od 216 milijuna kuna.

Osim velikih obveznika primjene Zakona o računovodstvu, velikim obveznicima smatraju se i:

- sve banke, stambene štedionice, društva za osiguranje, *leasing* društva, društva za upravljanje investicijskim fondovima i investicijski fondovi s pravnom osobnošću, društva za upravljanje investicijskim fondovima i zasebna imovina bez pravne osobnosti kojom upravljaju, društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima i zasebna imovina bez pravne osobnosti kojom upravljaju, društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima i zasebna imovina bez pravne osobnosti kojom upravljaju, mirovinska osiguravajuća društva,
- svi obveznici koji izrađuju konsolidirane financijske izvještaje sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI)
- svi drugi obveznici iz djelokruga nadležnosti nadzornih institucija iz članka 15. stavka 5. Zakona o računovodstvu.

6 Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13. Pročišćena verzija teksta Zakona dostupna je na: <http://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva>

7 Zakon o računovodstvu, NN 109/07, 54/13, 121/14. Pročišćena verzija teksta Zakona dostupna je na: <http://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-računovodstvu>

DODATNI TROŠKOVI

Industrijski dizajner ima pravo na naknadu putnih troškova i/ili dnevnica kada izbiva iz mjesta stalnog prebivališta radi ostvarenja ugovorenog zadatka. Svi posebni troškovi vezani za izradu i prezentaciju autorskoga djela industrijskog dizajna, kao što su uključivanje drugih stručnjaka u timski rad i dr., trebaju se predvidjeti i uključiti u ponudu ili se vodi evidencija za naknadni obračun.

Honorar za savjetodavnu ulogu dizajnera / dizajn konzalting

Honorar za dizajn konzalting plaća se prema procjeni utrošenog vremena.

Vrijednost satnice razlikuje se prema odgovornosti :

- savjetodavna uloga na razini člana tima: 40 – 70 bodova / sat
- savjetodavna uloga na strateškoj razini: 70 – 120 bodova / sat.

Karakteristični slučajevi savjetodavnih usluga dizajnera su:

Savjetovanje koje prati razvoj

Savjetovanje izvodi dizajner u tijeku jednog razvojnog zadatka, a odnosi se na, primjerice, pripremu produkcije, patent, zaštitu uzorka, marketing, reklamu, podučavanje, prezentaciju, kontrolu, redukciju troškova putem optimiziranja proizvoda i dr.

Stručno dizajn savjetovanje

Obično počinje kao brifing, prikupljanje informacija i istraživanje, a nastavlja se putem obrade i analize. Rezultat je izvještaj, dokumentacija i koncept.

Interdisciplinarni timski rad

Podrazumijeva kreativne usluge dizajnera prilikom rada unutar projektnog tima, u radionicama (*workshop*), kreativnog promišljanja (*brainstorming*) i drugih načina rada koji vode k pronalaženju ideja i razvoju koncepata ili strategija, kao i kod procesa razvoja proizvoda i inovacija (menadžment projekta odnosno upravljanje projektnim aktivnostima).

Primjeri izračuna

VRLO JEDNOSTAVAN PROIZVOD

Odnosi se na proizvode jednostavne strukture jednostavnog oblika. Kao primjer naveden je izračun honorara za dizajn zdjele za voće za malog proizvođača s regionalnim tržištem i pravom korištenja u trajanju do pet godina.

PROJEKTI ZADATAK

NARUČITELJ Proizvođač keramičkih proizvoda

PREDMET NARUDŽBE Zdjela za voće

HONORAR Izračun honorara prema kompleksnosti s pomoću tablice 1

IDEJNO RJEŠENJE / DIZAJN KONCEPT

A DRUŠTVENO- KULTURNA VRIJEDNOST	B FUNKCIONALNA OBLIKOVNA VRIJEDNOST	C TEHNIČKO- TEHNOLOŠKA VRIJEDNOST	D KREATIVNO- INOVATIVNA VRIJEDNOST
dekorativna	jednostavna struktura jednostavnog oblika	jedna poznata tehnologija	dizajn
1 200	1 200	1 200	× 1
$(A + B + C / 3) \times D = (1\ 200 + 1\ 200 + 1\ 200 / 3) \times 1$			1 200 bodova
UKUPNO ZA IZRADU PROJEKTA			1 200 bodova
KORIŠTENJE <i>Koeficijenti multiplikacije honorara prilikom jednokratne naknade za korištenje autorskog djela (tablica 3)</i>			
Regionalno korištenje dizajna / 5 godina / mali opseg			$2 \times 1 \times 1 = 2$
UKUPNO ZA JEDNOKRATNU NAKNADU 1 200 kn × 2			2 400 bodova

JEDNOSTAVAN PROIZVOD

Odnosi se na proizvode jednostavne strukture i složenog oblika. Kao primjer naveden je projekt blagovaoničkog stola za proizvođača namještaja srednjeg opsega s regionalnim tržištem i pravom korištenja u trajanju do 10 godina. Proizvod ima kreativnu vrijednost strateškog dizajna jer naručitelj planira ovim projektom napraviti strateški zaokret prema novim tržištima.

PROJEKTNİ ZADATAK

NARUČITELJ Proizvođač namještaja

PREDMET NARUDŽBE Stol

HONORAR Izračun honorara prema kompleksnosti s pomoću tablice 1

IDEJNO RJEŠENJE / DIZAJN KONCEPT

A DRUŠTVENO- KULTURNA VRIJEDNOST	B FUNKCIONALNA OBLIKOVNA VRIJEDNOST	C TEHNIČKO- TEHNOLOŠKA VRIJEDNOST	D KREATIVNO- INOVATIVNA VRIJEDNOST
jednostavna upotreba	jednostavna struktura složenog oblika	jedna poznata tehnologija	strateški dizajn
2 500	2 500	1 200	× 1,5

$$(A + B + C / 3) \times D = (2\,500 + 2\,500 + 1\,200 / 3) \times 1,5$$

UKUPNO ZA IZRADU PROJEKTA

3 100 bodova

3 100 bodova

KORIŠTENJE

TANTIJEVI Izračun tantijemske naknade putem tablice 2

Serija 500 komada godišnje, veleprodajna cijena 2 000 kn komad
GODIŠNJI TANTIJEVI 4% od 1 000 000 kn

tantijemi 4%
40 000 kn

JEDNOKRATNA NAKNADA ZA KORIŠTENJE AUTORSKOG DJELA
(varijanta) Koeficijenti multiplikacije honorara prilikom otkupa
(tablica 3)

Cjenik za regionalno korištenje dizajna s potencijalom
širenja na kontinentalno, korištenje u trajanju do 10 godina

3 × 2 × 2

UKUPNO ZA JEDNOKRATNU NAKNADU 3 100 bodova × 12

37 200 bodova

KOMPLEKSAN PROIZVOD

Odnosi se na proizvode s kompleksnom strukturom i dugotrajnim procesom razrade i implementacije u kojima dizajner mora pomiriti više suprotstavljenih zahtjeva i primijeniti više kompleksnih, novih tehnologija. U ovom primjeru naručitelj je veliki gospodarski subjekt s globalnim tržištem i neograničenim vremenskim trajanjem korištenja djela.

PROJEKTNİ ZADATAK

NARUČITELJ Proizvođač motora

PREDMET NARUDŽBE Skuter

HONORAR Izračun honorara prema kompleksnosti s pomoću tablice 1

IDEJNO RJEŠENJE / DIZAJN KONCEPT

A DRUŠTVENO- KULTURNA VRIJEDNOST	B FUNKCIONALNA OBLIKOVNA VRIJEDNOST	C TEHNIČKO- TEHNOLOŠKA VRIJEDNOST	D KREATIVNO- INOVATIVNA VRIJEDNOST
složeno	kompleksna struktura	primjena novih tehnologija	inovacija
15 000	9 000	15 000	× 2

$$(A + B + C / 3) \times D = (15\,000 + 9\,000 + 15\,000 / 3) \times 2$$

UKUPNO ZA IZRADU PROJEKTA

26 000 bodova

26 000 bodova

KORIŠTENJE

TANTIJEVI Izračun tantijemske naknade putem tablice 2

Serija 500 komada godišnje,
veleprodajna cijena 30 000 kn / komad
GODIŠNJI TANTIJEVI 0,5% od 150 000 000 kn

tantijemi 0,5%
750 000 kn

JEDNOKRATNA NAKNADA ZA KORIŠTENJE AUTORSKOG DJELA
(varijanta) Koeficijenti multiplikacije honorara prilikom otkupa
(tablica 3)

Cjenik za globalno korištenje dizajna
uz veliki opseg i neograničeno korištenje

5 × 3 × 3 = 45

UKUPNO ZA JEDNOKRATNU NAKNADU 26 000 bodova × 45

1 170 000 bodova

PODACI BITNI ZA PONUDU

Spektar djelatnosti industrijskog / produkt dizajnera veoma je širok. Također, plan obaveza za razvijanje dizajna izrazito je opsežan. Činjenice kao što su tržište, termini, razvoj, funkcija, ergonomija, izrada, estetika proizvoda, zaštita prava reklame i predstavljanja moraju se uzeti u obzir. Zato su sljedeća pitanja od velike važnosti pri planiranju procesa dizajna.

Situacija na tržištu, treba uzeti u obzir sljedeće

- postojeća tržišta u zemlji i inozemstvu
- kojim se tržištima nadamo
- što koči sadašnji razvoj tržišta
- koji su oblici prodaje i pogoni trgovine
- tko su sadašnji korisnici (profil kupca)
- tko odlučuje o kupnji
- za koje primjene su proizvodi
- značaj cijene (odnosno odnos cijena – usluga).

Stanje konkurencije, treba uzeti u obzir sljedeće

- koji glavni konkurenti postoje u zemlji i inozemstvu (učesće na tržištu najvažnijih konkurenata)
- snaga i slabosti vlastitih proizvoda, koje su razlike u odnosu na konkurenciju (cijena, tehnika, rukovanje, kvaliteta, servisiranje, služba za korisnike, isporuka rezervnih dijelova, uputstva za upotrebu)
- cijene i razlike u cijenama u usporedbi s ostalim proizvođačima
- trajanje proizvoda dotičnih proizvođača.

Proizvodnja i tehnika, treba uzeti u obzir sljedeće

- postoji li pravo zaštite patenta i marke
- koje se poteškoće pojavljuju: popravci, problemi transporta i isporuke, održavanje i dr.
- koje su česte manjkavosti
- što mora biti promijenjeno, budući zahtjevi (pogodnost za okoliš, mogućnost recikliranja i dr.)
- što se pokazalo valjanim do sada
- gdje su neophodna poboljšanja (opsluživanje, potrošnja energije, službe, oprema, radna ergonomija, aspekti sigurnosti, problemi korozije i dr.)
- tehničke alternative kod različitih proizvođača u vezi s funkcijom, oblikovanjem, materijalima, rukovanjem, mogućnošću recikliranja i dr.
- značaj dodatne opreme.

PONUDA I POTVRDA NARUDŽBE

Točan opis usluga i protuusluga, namjena, period i dogovoreni honorar u slučaju neprihvatanja usluge moraju se pismeno utvrditi prije početka rada bilo u formi naloga (narudžbe) ili potvrde narudžbe. U svakom slučaju moraju se točno navesti, pored opisa usluga, i sve dodatne usluge.

U zaključku opisa usluga treba utvrditi u sadašnjem trenutku nepoznate, ali neophodne ili dodatno željene usluge koje se posebno honoriraju.

Jedna potvrda narudžbe treba sadržavati, uz opis usluga, namjene, perioda i dogovorenog honorara, odnosno licencnog honorara (za korištenje nastalog djela) i dogovorenog radnog honorara u slučaju neprihvatanja, najmanje jedan navod koja prava se ustupaju naručitelju (vidi licencni ugovor).

U slučaju odbijanja usluge nakon podnošenja prvih koncepata, naručitelj se odriče svakog korištenja, plativši dogovoreni radni honorar i troškove nastale do trenutka odbijanja.

Navedeni honorari su neobavezujući, kada uslijedi obračun koji odgovara stvarnom opsegu usluge, uključujući opseg željenih izmjena i dodatne usluge.

Honorari su isplativi u roku od 30 dana neto, bez odbitaka. Uređivanje prava o korištenju slijedi na dan prispjeca plaćanja cjelokupnog iznosa za dizajn projekta, uključujući troškove i porez na promet.

Naručitelj je obavezan čuvati dokumente (predloške) i koncepte (nacрте) te ih ne smije učiniti dostupnima trećim osobama.

Licencni sporazum potrebno je utvrditi licencnim ugovorom.

Licencni ugovor je autorski ugovor u kojemu je definirana naknada za korištenje autorskog djela.

Faktori koji utječu na definiranje ponude i ugovora

PRIPREMA POSLA

Prije nego što dizajner zaista počne dizajnirati, mora prikupiti mnogo informacija: s nalogodavcem sastavlja popis zahtjeva, a često dizajner mora obaviti istraživanje, na primjer o ciljanoj skupini, konkurentskim proizvodima ili tehničkim ograničenjima. Ti se poslovi obavljaju u pripreмноj fazi. Ponekad je teško odrediti kada je neki posao ‘započeo’. Prije nego što zaprimi čvrstu narudžbu, lako je moguće da je dizajner već obavio neke poslove na vlastitu inicijativu. Budući da o ovome nije bilo dogovora s nalogodavcem, dizajner mora uvidjeti da za to možda neće moći naplatiti honorar (pogotovo ako izostane narudžba). Aktivnosti vezane za dobivanje narudžbe obično se ne uzimaju u obzir, već se smatraju općim aktivnostima usmjerenim na dobivanje posla i stoga rizikom dizajnera. Kod javnih nadmetanja i natječaja to je drukčije. Kod javnih nadmetanja i kompleksnih narudžbi dizajner će u pravilu biti plaćen za poslove koje obavi. U slučaju natječaja najčešće nema honorara, već su tada važniji drugi faktori, kao što su reguliranje naknade pri jednokratnoj naknadi za korištenje nekog rada za proizvodnju i dogovor o autorskim pravima.

OPSEG POSLA

Samo po sebi je razumljivo da opseg u prvome redu ovisi o proizvodu koji treba dizajnirati.

Pored toga, postoji niz okolnosti koje utječu na prosječno vrijeme koje je dizajneru potrebno za izvršenje narudžbe. Broj sati može se povećati ako se dizajner, primjerice, mora pobrinuti i za tehničke nacрте ili tehničku izvedbu. Ako je riječ o inovativnom poslu, povećat će se vrijeme pripreme (istraživanje).

Uloga dizajnera može utjecati na opseg posla. Tako neki veliki proizvođač može zatražiti od dizajnera savjetodavne usluge, dok bi ‘mali naručitelj’ možda angažirao dizajnera kao voditelja projekta za razvoj nekog proizvoda.

DJELOMIČNE PONUDE

Nije neuobičajeno davati djelomične ponude, primjerice kada se radi o kompleksnoj narudžbi ili kada dizajner iz drugih razloga nema predodžbu o obujmu troškova dizajna u kasnijim fazama.

U nekim slučajevima, primjerice, nije još moguće odrediti vrstu materijala ili složenost faze realizacije dizajna i vrijeme koje joj se mora posvetiti. Iz toga slijedi kako još ne bi trebalo davati indikaciju cijene ili vremena koje je potrebno za tu fazu.

TREĆE OSOBE

U dogovoru s naručiteljem određuje se tko će kontaktirati dobavljače / proizvođače, tko će ih nadzirati i kako će se oni plaćati. Ponekad nalogodavac ima stalne dobavljače / proizvođače s kojima surađuje, no dizajner može dobiti i slobodne ruke u odabiru proizvođača. Za nadzor i kontrolu nad radom trećih osoba može se zaračunati cijena po satu rada.

U svakom je slučaju važno pismeno utvrditi dogovore i dobro paziti u čije odgovornosti (dizajnerove ili naručiteljeve) spada rad trećih osoba, između ostaloga i u vezi s plaćanjem istih te njihove stručne odgovornosti. Ako se dizajner odluči preuzeti takvu odgovornost, kao i plaćanje trećih osoba, onda može zaračunati dodatan honorar za (financijsku) odgovornost, odgovornost za štetu i dodatne poslove.

PREKORAČENJA

Kada se jednom ugovori honorar, može se dogoditi da broj radnih sati ispadne veći od procijenjenog. To je zapravo dizajnerov rizik. To međutim ne vrijedi ako do prekoračenja dođe zbog dodatnih ili promijenjenih želja nalogodavca. Kako bi spriječili moguća neslaganja, važno je u ponudi što jasnije specificirati koji će se poslovi obaviti. Eventualne promjene opsega poslova, a onda i honorara, tada se mogu i naknadno ugovoriti. Kada je već u fazi ponude određeni broj faktora nejasan, preporučljivo je izdavati ponudu i fakturirati je prema fazama rada.

OBRAČUN PO OBAVLJENOM POSLU

Isto tako može se preporučiti rad na bazi obračuna po obavljenom poslu, osobito u posljednjim fazama posla (npr. obračun sati za praćenje tehničke produkcije). Dogovor o načinu obračuna svakako se mora postići unaprijed; pritom nije na odmet indikacija (maksimalne) visine obračuna. Kod vrlo opsežnih i dugotrajnih poslova također se često periodično fakturira na temelju stvarno odrađenih sati u svakom pojedinom razdoblju. To fakturiranje po fazama ne ovisi o fazama dizajnerskog rada.

TROŠKOVI

Uobičajeno je da se pravi razlika između honorara i naknade troškova kao što su primjerice putni troškovi, gotovinski troškovi, troškovi materijala i ostali troškovi koji se u pravilu obračunavaju zasebno. Kada se može predvidjeti da će troškovi biti visoki, preporučljivo je dati procjenu unaprijed. Tu se u načelu može primijeniti ista tarifa kao i za honorar.

Smjernice za izračun cijena djela modnog /odjevnog dizajna

Okviri funkcioniranja modnog / odjevnog dizajnera **67**

Faze dizajnerskog rada **68**

Autorska naknada **69**

Dodatni troškovi **73**

Primjeri izračuna **74**

Okviri funkcioniranja modnog / odjevnog dizajnera

Razlikujemo nekoliko grupa poslova unutar modnog / odjevnog dizajna:

- dizajn kolekcije (odjeća / modni dodaci) za serijsku proizvodnju po narudžbi naručitelja
- dizajn pojedinačnih odjevnih komada / modnih dodataka po narudžbi naručitelja
- dizajn uniformi / radnih odijela po narudžbi naručitelja
- savjetodavnu ulogu dizajnera
- modni *styling*.

Pod pojmom kolekcija podrazumijevamo idejno i oblikovno povezanu grupu odjevnih komada / dodataka koji čine cjelinu osmišljenu za plasman na tržište. Najčešće se kolekcije rade za određenu sezonu ili predsezonu. Veličina i obujam kolekcije bitno utječu na obujam dizajnerskog posla koji je potrebno investirati prilikom njezina kreiranja. Najvažniji parametri s kojima se dizajner susreće prilikom izrade kolekcije su: zahtjevi naručitelja, proizvodno-tehnološki uvjeti, mogućnost nabave i raspoloživost tkanina, procjena obujma posla, vrijeme izrade kolekcije po fazama, mogućnost nadzora nad izradom prototipova, sudjelovanje u osmišljavanju prodajne i prezentacijske strategije kako bi kolekcija bila u potpunosti zaokružena na način dogovorene koncepcije. Kako se u svakom poslu uvjeti suradnje dogovaraju izravno ugovorom između naručitelja i dizajnera, važno je napomenuti da je potrebno odvagnuti i proučiti sve stavke ugovora i uskladiti ih u smislu dobrog poslovnog odnosa. Zaštita ili ustupanje autorskih prava moraju biti vrlo precizno formulirani u ugovoru kojeg dizajner potpisuje s naručiteljem.

Dizajn pojedinačnih komada za naručitelja vrlo je čest oblik poslovne suradnje i može se odvijati tako da naručitelja predstavlja privatna osoba ili se kao naručitelj može javiti i neki manji pravni subjekt. U prvom su slučaju sve faze izrade odjevnog komada u nadležnosti samog dizajnera, uključujući i nabavku repromaterijala, dok se u drugom slučaju cijeli proces odvija kao i kod izrade kolekcije.

Dizajn uniformi predstavlja proces gotovo istovjetan kreiranju kolekcije, uz napomenu da nije toliko vezan uz sezonske i modne parametre koliko uz funkcionalnost i korelaciju s vrstom posla/aktivnosti za koje su uniforme predviđene.

Savjetodavna uloga dizajnera predstavlja kreativnu i konzultantsku uslugu dizajnera u osmišljavanju nekih novih strategija i koncepata koji u sebi mogu sadržavati modno-odjevne momente u smislu koncipiranja imidža i izgleda zaposlenih ljudi neke institucije ili firme, kao i osmišljavanje neke ukupne ponude za projektiranje ili razvoj određenog proizvoda.

Modni *styling* predstavlja vrlo široko polje odjevnih stilističkih usluga koje u određenoj mjeri mogu interferirati sa savjetodavnom ulogom, no koje se najčešće manifestiraju kao usluge vezane uz reklame, modne editorijale, propagandne materijale i prezentacije, kao i privatne naručitelje, bilo da se radi o osobama iz javnog života ili poslovnim ljudima. Bez obzira na vrstu suradnje, preporučljivo je, radi dobrog poslovnog odnosa, uvjete suradnje unaprijed definirati.

Faze dizajnerskog rada

IDEJNO RJEŠENJE

Izrada idejnog rješenja sastoji se od:

- prikupljanja podataka: prvi razgovori, postavljanje zahtjeva, ograničenja, stvaranje osnove za kreiranje i osmišljavanje
- istraživanja: dostupnost, uvjeti i mogućnost nabave tkanina, upoznavanje s tehničkim mogućnostima proizvodnje, analiza tržišta, definiranje zahtjeva i dr.
- izrade koncepta: *moodboard*⁸, skice modela, odabrani uzorci tkanina i boja.

IZVEDBENO RJEŠENJE

Izvedbeno rješenje sadrži:

- izradu tehničke skice: detaljan prikaz svakog modela s uputama za izradu i specifičnu doradu, specifikacija materijala, boje i ostalih tehničkih elemenata s naznakama i detaljnim ilustracijama posebnih zahtjeva
- izradu konstrukcije modela prema tehničkom crtežu
- izradu prototipa: optimiziranje i korekcije konstrukcije, procjena ekonomičnosti izrade i dorade, modifikacije tehničkih rješenja koje doprinose brzini izrade kod serijske proizvodnje, provjera funkcionalnosti i vizualne atraktivnosti
- izradu nulte serije (svi modeli kolekcije u dogovorenoj veličini): test privlačnosti, eventualno nadopunjavanje kolekcije.

⁸ *Moodboard* – aranžman slika, materijala, dijelova teksta i dr. namijenjen da dočara ili projicira određen stil ili koncept.

Način plaćanja po fazama:

- avans 30% od ukupne vrijednosti honorara po potpisu ugovora
- 30% nakon prihvata idejnog rješenja
- 40% nakon prihvata izvedbenog rješenja.

Ako se naručitelj odluči za jednokratnu isplatu autorske naknade, postoci se odnose na ukupan iznos.

Autorska naknada

Honorar dizajnera predstavlja zbroj vrijednosti kreativnih radnih usluga realiziranih u okviru procesa dizajniranja i naknade za korištenje autorskog djela koje se orijentira prema tržišnom uspjehu proizvoda (tantijemska naknada) ili prema veličini tržišta (jednokratna naknada za korištenje autorskog djela).

Preporučljivo je u kalkulaciju naknade za dizajn kolekcije uključiti sljedeće stavke:

- honorar za idejno rješenje
- honorar za izvedbeno rješenje
- putne troškove i/ili dnevnice
- tantijemsku naknadu (postotak od prodaje) ili jednokratnu naknadu za korištenje autorskog djela (fiksni iznos).

Kalkulacija autorske naknade za dizajn pojedinačnih odjevnih komada ili modnih dodataka po narudžbi naručitelja može u sebi uključivati sve ili samo neke stavke od gore navedenih – ovisno o tome je li naručitelj pravna ili fizička osoba, odnosno radi li se uopće o serijskoj proizvodnji ili unikatnim modelima. Kod privatnog naručitelja u kalkulaciju ulazi i trošak materijala i izrade odjevnog predmeta.

Autorska naknada za dizajn uniformi po većini je stavki istovjetna onoj za dizajn kolekcije. Ono što je različito je mogućnost tantijemske naknade koja je u slučaju uniformi vezana za postotak od ponavljanja serije.

Honorar za savjetodavan posao vezan je za procjenu utrošenog vremena i dizajnera.

HONORAR

Honorar najčešće čini ukupan dio posla (priprema, idejno i izvedbeno rješenje) do izrade prototipa. U slučaju pojedinačnih narudžbi za pojedinog naručitelja u honorar je uključena i izrada naručenog primjerka. Jedan od

najpraktičnijih načina za određivanje honorara modnog dizajna jest procjena vrijednosti prema utrošku vremena. Izračun se temelji na utrošenom vremenu za realizaciju pojedine faze dizajnerskog procesa. Tako osnovu honorara uvijek predstavlja broj utrošenih sati pomnožen s cijenom sata.

PONUDA

Kao što je spomenuto, u ovim Smjernicama polazi se od toga da se honorar sastoji od određenog broja sati pomnoženih s cijenom sata rada. U ponudi dizajner naznačuje vrijeme koje smatra dovoljnim za izvršenje narudžbe i nju može odrediti samo dizajner, dok Smjernice daju indicaciju. Broj sati koji će se utrošiti na neki rad može se razlikovati među dizajnerima. Dizajneru početniku potrebno je više vremena nego iskusnom dizajneru, no zato će naplatiti nižu cijenu po satu.

ODREĐIVANJE CIJENE

Uobičajene tarife za dizajnerske poslove kreću se prosječno između:

- 40 bodova po satu za dizajnere početnike
- 60 bodova za iskusne dizajnere.

Ta se cijena može razlikovati ovisno o narudžbi i dizajneru, primjerice kada naknada za korištenje ulazi u cijenu sata rada. Postoje i razlike u (pod) disciplinama. U nekim se disciplinama ne može uvijek postići plaćanje po satu.

Dizajner može zaračunavati fiksnu cijenu sata rada – prosječnu za različite aktivnosti – ali i različite cijene sata za različite poslove kao što su:

- poslovi na razini oblikovanja modne strategije: kreativan i strateški menadžment; kreativno i strateško savjetovanje; koordinacija projekta (npr. 150% dizajnerske satnice)
- poslovi razrade/realizacije: tehnički crteži, konstrukcija kroja, praćenje proizvodnog procesa, praćenje probne serije, nadzor nad izvedbom (npr. 75% dizajnerske satnice).

Visina dizajnerske satnice određuje se u konačnici tržišnim mehanizmima.

PREKORAČENJE

Kada se jednom ugovori honorar, može se dogoditi da broj radnih sati bude veći od procijenjenog, i to je zapravo dizajnerov rizik. To međutim ne vrijedi ako do prekoračenja dođe zbog dodatnih/promijenjenih želja naručitelja. Kako bi spriječili moguća neslaganja, važno je u ponudi što jasnije specificirati koji će se poslovi obaviti. Eventualne promjene opsega poslova, a onda i honorara, tada se mogu i naknadno ugovoriti.

NAKNADA ZA KORIŠTENJE

Naknada za korištenje isplaćuje se u slučaju serijske proizvodnje dizajnerskog proizvoda, i to tako da se na iznos za dizajn projekta dodaje naknada za korištenje.

Postoje dvije vrste naknade za korištenje dizajnerskog komada:

- tantijemska naknada
- jednokratna naknada za korištenje autorskog djela.

Korištenje se isplaćuje za serijsku proizvodnju dizajnerskog rješenja. Korištenje za dizajnerski komad može biti ugovoreno na dva načina: isplatom autorske naknade putem tantijema ili jednokratnom naknadom za korištenje autorskog djela.

Tantijemska naknada

Tantijemska naknada pravedan je i logičan sustav honoriranja jer dizajner i naručitelj zajedno sudjeluju u poslovnom riziku vezanom za uspjeh odjevnog komada / dodatka na tržištu. Kod visokoserijskih proizvoda moguće je da naručitelj zatraži da se iznos honorara za dizajn projekta (priprema, idejno i izvedbeno rješenje) odbija od tantijemske naknade, odnosno da se ona ne isplaćuje dok ne dostigne iznos tog honorara.

Iznos postotka tantijemske naknade formira se s obzirom na godišnju seriju (broj komada) i veleprodajnu cijenu proizvoda (u kunama).

GODIŠNJA SERIJA									
1 000 000	0,5	0,25	0,25						
500 000	1	0,5	0,5						
100 000	3	2	2	0,25					
50 000	4	3	2,75	0,5	0,25				
10 000	5,5	4	3	1	0,5				
5 000	10	4,5	3,5	2	1,75	0,25			
1 000		5	4	3	2	0,5	0,25		
500		6	5	5	2,5	1	0,5	0,25	
100			6	7	4	3	2,5	0,5	
50 kom				8	6	5	3	1	
CIJENA KOM (KN)	50	150	500	2 000	10 000	50 000	100 000	1 000 000	

Jednokratna naknada za korištenje autorskog djela

Naručitelj stječe od dizajnera prava za korištenje dizajna putem plaćanja fiksnog iznosa. Kao osnova obračuna služi veličina tržišta na koje će se plasirati proizvod, kao i procjena učešća dizajna u uspjehu kod prodaje proizvoda.

Jednokratnu naknadu za korištenje autorskog djela često nameću velike tvrtke s visokim budžetima za razvoj visokoserijskih proizvoda namijenjenih globalnom tržištu ili za one proizvode čiji je životni vijek relativno kratak. Jednokratna naknada za korištenje autorskog djela također se prakticira na nagradnim natjecanjima u kojima je zbog neodređenosti kvalitete potencijalnih nagrađenih rješenja u raspisu teško procijeniti realan iznos tantijemske naknade.

VELIČINA TRŽIŠTA	BROJ STANOVNIKA	KOEFICIJENT MNOŽENJA HONORARA ZA DIZAJN
lokalno	do 1 mil.	2
regionalno	1 – 20 mil.	3,5
nacionalno	20 – 100 mil.	5
kontinentalno	100 – 1.000 mil.	7
svijet	više od 1.000 mil.	10

Dodatni troškovi

Dizajner ima pravo na naknadu putnih troškova i dnevnica kada radi ostvarenja ugovorenog zadatka u interesu korisnika (naručitelja) izbiva iz mjesta stalnog prebivališta. Svi posebni troškovi vezani za izradu i prezentaciju autorskoga djela modnog / odjevnog dizajna, kao što su uključivanje drugih stručnjaka u timski rad i dr., predstavljaju dodatne troškove koji se mogu predvidjeti i uključiti u ponudu ili o njima treba voditi urednu evidenciju kako bi se naknadno obračunali.

HONORAR ZA SAVJETODAVNU ULOGU DIZAJNERA / DIZAJN KONZALTING

Pod pojmom dizajn konzalting podrazumijevamo pretežno savjetničku djelatnost dizajnera, kao i njegove kreativne usluge pri razvoju koncepata ili strategija. Savjetnička djelatnost ne spada nužno u područje neke dizajnerske usluge, već ona može biti ili dio neke ukupne ponude ili dodatna usluga.

Honorar za dizajn konzalting plaća se prema procjeni utrošenog vremena. Vrijednost satnice razlikuje se prema odgovornosti
 — Savjetodavna uloga na razini člana tima: 40 – 70 bodova/sat
 — Savjetodavna uloga na strateškoj razini: 70 – 120 bodova/sat

Karakteristični slučajevi savjetodavnih usluga dizajnera su:

Savjetovanje koje prati razvoj

Savjetovanje izvodi dizajner u tijeku jednog razvojnog zadatka, a odnosi se na, primjerice, pripremu produkcije, patent, zaštitu uzorka, marketing, reklamu, podučavanje, prezentaciju, kontrolu, redukciju troškova putem optimiziranja proizvoda i dr.

Stručno dizajn savjetovanje

Obično počinje kao brifing, prikupljanje informacija i istraživanje, a nastavlja se putem obrade i analize. Rezultat je izvještaj, dokumentacija i koncept.

Interdisciplinarni timski rad

Podrazumijeva kreativne usluge dizajnera prilikom rada unutar projektnog tima, u radionicama (*workshop*), kreativnog promišljanja (*brainstorming*) i drugih načina rada koji vode k pronalaženju ideja i razvoju koncepata ili strategija, kao i kod procesa razvoja proizvoda i inovacija (menadžment projekta, odnosno upravljanje projektnim aktivnostima).

Primjeri izračuna

KONCEPT KOLEKCIJE

SADRŽI 20 do 30 modela, skice modela, odabir boja i tkanina te superviziju izrade nulte kolekcije.

Procijenjeno vrijeme koje će dizajner potrošiti kako bi realizirao gore navedene zadatke:

- preliminarno idejno rješenje (istraživanje, prikupljanje podataka, koncepcija kolekcije, odabir boja i tkanina) **63 sata**
- finalizacija prihvaćenog idejnog rješenja (skice modela) **31 sat**
- supervizija izrade prototipova **16 sati**

UKUPNO 110 sati

Uzmemo li za cijenu sata 40 bodova, rezultat je **4 400 bodova**, uz napomenu da tehnički crteži nisu uključeni u ovaj iznos.

DIZAJN JAKNE

- preliminarno idejno rješenje **4 sata**
- finalizacija idejnog rješenja **1,5 sat**
- izvedbeno rješenje (tehnička skica) **2 sata**
- supervizija izrade prototipa **1 sat**

UKUPNO 8,5 sati

Uzmemo li za cijenu sata 37 bodova, iznos je **314,5 bodova**.

DIZAJN TORBE

- preliminarno idejno rješenje **6 sati**
- finalizacija idejnog rješenja **2 sata**
- izvedbeno rješenje (tehnička skica) **2 sata**
- supervizija prototipa **2 sata**

UKUPNO 12 sati

Uzmemo li za cijenu sata 50 bodova, iznos je **600 bodova**.

ISBN 978-953-6778-14-0
02/2016